

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1912-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1912 * ΤΟΜΟΣ ΚΔ'. 



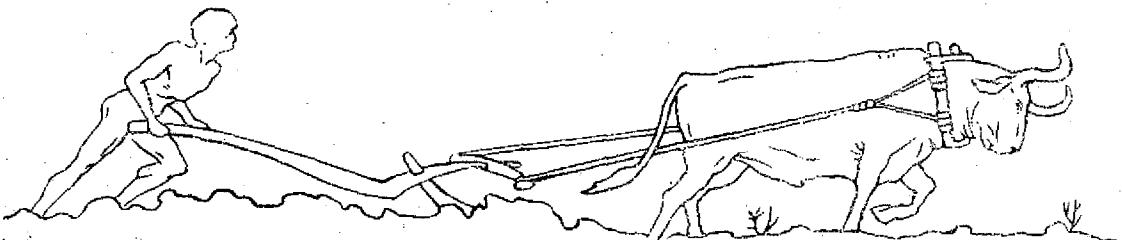
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ, Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ — 8989

— 90 —



ΑΓΓΕΑΟΚΑΣΤΡΟΝ ο. ΦΟΚΑ
Από την Εκδεσιν του Σακκείου



ΠΑΝΔΩΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 15 Α-
ΠΡΙΔΙΟΥ 1912

ΤΑ ΣΤΕΝΑ ΒΟΣΠΟΡΟΥ ΚΑΙ ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΟΥ

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΩΝ

Ο υδαμοῦ ἵσως ἐστάθη τοσοῦτον δαψιλῆς καὶ γενναιόδωρος ἡ Φύσις, δόσον ἵνα προικίσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ἐκλεκτήν τῆς πόλιν, διὰ χαρισμάτων καὶ πλεονεκτημάτων, καθιστώντων αὐτὴν μοναδικὴν ἐν τῷ κόσμῳ πόλιν. Αὐτῇ καθ' ἔαυτὴν ἡ τοποθεσία τῆς εἶναι ἔξαισια καὶ μαγευτική ἀποτελεῖ εἰδος τι τριγώνου, διόπερ περιβάλλεται ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους ἀπὸ τὴν Προτονίδα ή θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ, ἥτις ἐν εἴδει κέρατος εἰσχωροῦσα εἰς ἀρκετὴν πρὸς τὴν ξηρὰν ἀπόστασιν καὶ σχηματίζουσα τὸν λεγόμενον Κεράτιον κόλπον, περιβρέχει καὶ ἐκ τοῦ μέρους τούτου τὸ Βιζαντιον, ἐνῷ ἐξ ἐνὸς μόνον μέρους περικλείεται ὑπὸ τῆς ξηρᾶς. Ο Κεράτιος κόλπος εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ θάλασσα τῆς Κωνσταντινούπλεως καὶ καθ' ὃν χρόνον τὰ μέσα τοῦ πολέμου δὲν εἶχον εἰσέτι, διὰς σήμερον, τελειοποιήθη, αλειμένης τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου δι' ὀλύσσεων, ἀπετέλει οὗτος ὁρκετὰ ἀσφαλὲς καταφύγιον διὰ τὸν ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τῶν Βυζαντινῶν.

Ἐὰν ἔξαιρέσῃ τις τὴν Πετρούπολιν, ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι ἡ μόνη παραμαλασσία πρωτεύουσα μεγάλης Αὐτοκρατορίας, ὡς τοιαύτη δυναμένη καὶ ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ἀπὸ θαλάσσης νὰ προσβληθῇ γνωσταὶ ἐκ τῆς ίστορίας εἶναι αἱ ἔφοδοι καὶ πολιορκίαι, ἃς κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς ἀκόμη χρόνους καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἀβάρων καὶ Ἀράβων καὶ Ρώσων καὶ Τούρκων εἶχον ὑποστῆ, διατρέξασα πολλάκις τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων, ἐξ οὗ εἰχε σωθῆ χάρις εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ δυχρό της τείχη καὶ εἰς τὸ ὑγρὸν πῦρ.

Ωσεὶ λαμβάνουσα ὑπὸ δύψιν τὴν μέλλουσαν τελειοποίησιν τῶν μέσων τοῦ πολέμου καὶ τῆς καταστροφῆς, ἐπρονόησεν ἐπίσης ἡ φύσις νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ διὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους καὶ διὰ τὸ ἀπότερον ἀκόμη μέλλον ἐναντίον τῶν ἐκ τῆς θαλάσσης κινδύνων, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὴν Προποντίδα, ἢτοι τὴν πρὸ τοῦ Πόντου (Εὐξείνου) διάμεσον θάλασσαν, κλειστὴν πανταχόθεν καὶ καταλήγουσαν ἀμφοτέρωθεν εἰς λίαν στενὰ περάσματα, τὰ θαυμάσια στενὰ τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἐλλησπόντου (Δαρδανελλίων), διὰ τῶν δποίων ἀνέρχεται τις εἰς τὸν Εὐξείνον Πόντον ἡ καιέρχεται πρὸς τὸ Αἴγαλον καὶ τὴν Μεσόγειον, διαπλέων μεταξὺ δύο Ἡπείρων, Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἀντικρυζούσων ἀλλήλας καὶ ἀμιλλωμένων ἐν τῇ ἐπιδείξει τῶν ιδιαιτέρων καλλονῶν καὶ θελγήτων των.

Τὰ στενὰ δύμως ταῦτα τὰ ἀσφαλίζοντα τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῶν ἐκ θαλάσσης κινδύνων, παρέχοντα δὲ συνάμα αὐτῇ πρόχειρα τὰ μέσα νὰ ἐπιζητῇ τὴν ἐκ θαλάσσης βοήθειαν, διόπτων δὲ ἐπαπειλῶν αὐτὴν κίνδυνος προέρχεται ἐκ ξηρᾶς, ἀποτελοῦσι καὶ τὴν μόνην διέξοδον μεταξὺ τοῦ Αἴγαλον Πελάγους καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, θαλάσσης μεγάλης μὲν ἀλλὰ κλειστῆς ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος, καὶ φυσικὰ δταν κλείσουν τὰ στενά, κλείει καὶ δὲ Εὐξείνος, καὶ ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἀποκλείεται καὶ ἡ Ρωσία, ἀποκλείονται καὶ ἡ Ρουμανία καὶ Βουλγαρία.

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ μεγάλη σπουδαιότης τῶν στενῶν καὶ ἡ διεθνὴς σημασία αὐτῶν, διότι ἡ Τουρκία, εἰς ἥν ἀνήκουν σήμερον τὰ στενά,

καθίσταται ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ μόνου καὶ ιλειδοκράτειρα τοῦ Ἐνδείνου, ἀνοίγουσα δὲ εἰς τὸ ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν ναυτικὸν ἢ κλείσουσα τὰ στενὰ κατὰ βούλησιν, τοῦθ' ὅπερ ὡς φυσικὸν τῆς δικαιώματος θὰ ἥδυνατο νὰ θεωρηθῇ, μεγάλως νὰ στενοχωρήσῃ δύναται πᾶν Κράτος, προσκείμενον τῷ Ἐνδείνῳ ἢ καὶ νὰ προξενήῃ εἰς αὐτὸν μεγάλας καὶ αἰσθητὰς ζημίας εἴτε διὰ τοῦ ἴδιου τῆς στόλου εἴτε διὰ τῶν στόλων ἄλλων Κρατῶν, ενρισκούμενων τυχὸν εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν πρὸς τὴν Ρωσίαν ἢ τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ὑπὲρ τῶν ὅποιων κατ' εὐνοίαν ἢ χάριν ἢ καὶ κατ' ἀνάγκην ἐλευθέρα ἀφίεται ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἢ διὰ τῶν στενῶν διέλευσις.

Συγχρόνως ἰσχυρὸς Τουρκικὸς στόλος θὰ ἥδυνατο νὰ καταστῇ λίαν ἐπίφοβος δχι μόνον διὰ τὸν Ἐνδείνον ἄλλα καὶ διὰ τὸ Αἴγαλον καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔξερχομενος ὡς ἀπὸ ἀσφαλοῦς μὲν διὰ νὰ δράσῃ καὶ ἐπιτεθῇ, εἰσερχόμενος δὲ πάλιν εἰς τὴν Προποντίδα, λίαν ἐπιδιορθώσῃ τὰς ζημίας του ἢ ἀναπαυθῇ ἐφ' ὅσον θέλει χρόνον, ἀναμένων καὶ πάλιν τὴν εὔθετον πρὸς δρᾶσιν στιγμήν.

Ο Γίβων, δι μέγας Ἀγγλος ἵστορικος, ἔχει γνωματεύσει περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι αὕτη ὡς πρωτεύουσα μὲν ἰσχυροῦ Κράτους καθίσταται δι' αὐτὸν κέντρον δυνάμεως, τοῦ ἀδυνάτου δὲ Κράτους ἀποτελεῖ κέντρον ἀδυνάμιας ἐὰν δηλοντί δ ἔξουσιάς την Κωνσταντινούπολιν εἶναι ἰσχυρός, ἡ Κωνσταντινούπολις συντελεῖ κατὰ πολὺ καὶ προσδέτει σημαντικὸν μέρος εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ δύναμίν του, ἐνῷ ἐὰν τούναντίον εἶναι ἀσθενής ἢ δχι πολὺ ἰσχυρός, ἡ Κωνσταντινούπολις καθίσταται δι' αὐτὸν κέντρον φροντίδων καὶ περιστασιῶν, δυναμένων νὰ φέρωσιν εἰς τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφήν. Τοιοῦτον τι ἔχει συμβῆ καὶ εἰς τὸ Βυζαντίνον Κράτος τῆς Νικαίας, διπερ εὐθὺς ἄμα τῇ ἀλώσει ὑπὸ τῶν Φράγκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1202) εἶχεν ἰδρύσει ὁ Θεόδωρος Λάσκαρις καὶ διπερ, παραμένον μὲν ὡς Ἑλληνικὸν Μικρασιατικὸν Κράτος θὰ ἥδυνατο ἀριστα ὡς ἀσφαλές προπύργιον νὰ χρησιμεύσῃ ἐναντίον τῶν Τουρκῶν, ἐπανακτῆσαι δικαίων τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ περιπλακὲν εἰς διαρκεῖς πολέμους καὶ περιστασιῶν, οὕτε ταύτην ἥδυνήθη μέχρι τέλους νὰ προφυλάξῃ οὕτε κατέστη ποτὲ Κράτος βιώσιμον.

Εἶναι γνωστή ἡ ἐν Τίλσιτ (1807) συνέντευξις τοῦ Ναπολέοντος μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας δ Ναπολέων, λίαν προσελκύση εἰς ἐστὸν τὸν Τσάρον, ἐφαίνετο ἐνδοτικὸς εἰς δλος τὰς ἀπαιτήσεις του, μόνον δὲ προκει-

μένου περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἥθελε νὰ ἀκούσῃ κανένα λόγον, ἐπαναλαμβάνων «Constantinople, Constantinople jamais; c'est l'empire du monde».

Ἐν γένει ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι τοιαύτη, διστα νὰ προσέλκυῃ πανταχόνεν τὰ βλέμματα ἐξ Ἀσίας καὶ ἐξ Εὐρώπης παντὸς κατακτητοῦ. Ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς Ἄραβιας δι Προφήτης Μωάμεθ ὡς σημεῖον, εἰς τὸ δυτικὸν ὕψειλον νὰ ἀποβλέπουν διαρκῶς αἱ ἐνέργειαι τῶν Μουσουλμάνων, ἐδείνεις τὴν Κωνσταντινούπολιν «τὴν μεγάλην πόλιν τὴν περιβαλλομένην ἐκ δύο μερῶν ἀπὸ θάλασσαν καὶ ἐνὸς μέρους ἀπὸ ἔρηδαν καὶ ἡ δυτικά θέλει περιείλθει ποτὲ εἰς χειρας τῶν Μουσουλμάνων εὐτυχῆς δὲ δ στρατός, διστις θὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν καὶ μακάριος δ ἄρχων τοῦ στρατοῦ τούτου»!

Κράτος ὀπωσδήποτε ἰσχυρόν, σχηματιζόμενον παρὰ τὸν Ἐνδείνον, αἰολίστειαι ἔαυτὸν ὡς ἐν φυλακῇ καὶ εἶναι λίαν φυσικόν, ἐφ' ὅσον ἐνδυναμοῦται, δλαι αἱ προσπάθειαι του νὰ τείνουν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ πυλῶνος τούτου τῆς φυλακῆς, δι' οὐδ δύναται νὰ ἔξελθῃ πρὸς τὸν ἔξω κόσμον. Διὰ τὴν Αὐτοκράτειραν Ἀλιατερίνην καὶ τοὺς Ρώσους ἐν γένει ἡ κατάκτησις τοῦ Ἀζόφ καὶ τῆς Κριμαίας ἔθεωρήθη ὡς ἡ κατάληψις τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Καθωρίσαμεν ἐν δλίγοις τὴν πολιτικὴν καὶ διεθνῆ σημασίαν, ἡν ἐνέχουν τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἐλλησπόντου τὰ πρόσσιμη εἰρημένα ἀποτελοῦν καὶ τὴν οὖσιαν αὐτὴν τοῦ τοσοῦτον περιπύστουν καταστάντος ζητήματος τῶν στενῶν (Question des détroits), διπερ ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν συχνότατα εἰς τὸν πολιτικὸν δρίζοντα ἀναφαινόμενον, δπερούς συζητήσεις προκαλεῖ καὶ σπουδαίως τοὺς πολιτικοὺς καὶ διπλωμάτας τῆς Ἐνδείνης ἀπασχολεῖ καὶ δχι δλίγον φροντίδων καὶ ἀνησυχῶν διὰ τὴν Υψηλὴν Πύλην παρατίτιον γίνεται. Οποῖον τὸ ζήτημα;

Ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία ἔκυριάρχει πραγματικῶς καὶ ἔξ δλοκήρου τοῦ Ἐνδείνου, οὐδὲν δὲ ἔτερον Κράτος, προσκείμενον τούτῳ, ὑπῆρχε ἐπιλαμβανόμενον ἢ δινάμενον νὰ διαμφισθῆτῃ τὴν τοιαύτην κυριαρχίαν της, αὕτη ἔθεωρει τὸν Ἐνδείνον ὡς θάλασσαν ἔσωτερην ἴδιαν της καὶ δὲν ἀνεγνώριζε τὸ δικαίωμα τῆς εἰσόδου εἰς καμίαν ξένην σημαίαν, πολεμικὴν ἢ καὶ ἐμπορικὴν. Τοιαύτη ἀπαγόρευσις οὗτος κατὰ πρῶτον μηνημονεύεται ἐν ἀριθμῷ 2^ο τῆς μετὰ τῆς Αὐτοτρίας ἀπὸ 27 Ιουλίου 1718 Συν-

θήρης (Capitulation), καίτοι αἱ προγενέστεραι μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ ἄλλων Κρατῶν συνθήκαι οὐδεμίαν τοιαύτην ἔξαιρεσιν ἀπαγόρευσιν περιέχουν, χωρὶς δικαίως καὶ ἐκ τούτου νὰ ἔπειται δτι τὸ δικαίωμα τῆς ναυτικούς ἐν τῷ Ἐνδείνῳ σιωπηρῶς οἱ Τούρκοι ἀνεγνώριζον εἰς τὰ ἄλλα Κράτη. Ὁπως ἔγραψεν δ Πρίγκηψ Galitzine, ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τοῦ Μεγάλου Πέτρου εἰς Κωνσταντινούπολιν, «δ Σουλτάνος ἔθεωρει τὸν Ἐνδείνον ὡς μίαν παραδένην εἰς τὸ βάθη τοῦ καρεμίου του καὶ κρυμμένην ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ κόσμου».

Ἡ κατάληψις τοῦ Ἀζόφ ὑπὸ τῶν Ρώσων ἐπέφερε σπουδαῖον ὄγγημα εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἐνδείνου, καὶ δλον δὲ τὸν δέκατον ὅδον αἰώνα δεινὸς διεξάγεται δι μεταξὺ τούτων καὶ τῶν Τουρκῶν περὶ ἐπικρατήσεως ἐν τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἀγώνιαν γίνεται τὸν διαβάσην τούτου δηλαδὴ ἢ μὴ τὸν διὰ τῶν στενῶν διάπλουν εἰς τὰ ξένα πολεμικὰ πλοῖα, μετετράπη νῦν εἰς οὗτην καὶ διεθνὴ ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῆς Ἀγγλίας νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τὸν διάπλουν, ἔπομένως ἐὰν τυχὸν ἐπέτρεπε, τότε καὶ ἡ Ἀγγλία θὰ είχε ἐκ τῆς συνθήκης τὸ δικαίωμα νὰ ἐπέμβῃ καὶ ἀντισταθῇ. Οὕτω τὸ δικαίωμα τοῦ Σουλτάνου γίνεται εἰς τὸ ἔξης ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ Ρωσία ἐνόησεν ἀμέσως τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς βλέψεις τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας, στρεφούμενας ἐμμέσως ἐναντίον τῆς καὶ ἐπερίμενε νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά της. «Οταν δ ὑπὸ τὸν Ίβραην πασᾶ Αἴγυπτιας δ στρατός, κατασυντρίψας τὰς ἐναντίον του ἐπιτεμφθείσας Τουρκικὰς στρατιὰς τοῦ Σουλτάνου ἀπέκειτο μόνον νὰ ἐπιτρέψῃ ἢ παρεμποδίσῃ τὴν διάβασιν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα. Η Τουρκία δὲν ἔμποδίζεται πλέον νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ εἰς ἄλλα Κράτη τὸ δικαίωμα τῆς ἐν αὐτῷ ναυτικούς (Αὐτοτρία Capitulation τοῦ 1784 πτλ.) καὶ δυνάμει συνθηκῶν ὑποχρεοῦται τὴν διὰ τῶν στενῶν διάβασιν εἰς τὰ ἐμποριακὰ πλοῖα, τίτλην καὶ διεθνὴν εἰς τὸν Κρατῶν νὰ ἀφίεται μεταξὺ τούτης καὶ τῆς Ρωσίας. Η Τουρκία δὲν ἔμποδίζεται πλέον νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ εἰς ἄλλα Κράτη τὸ δικαίωμα τῆς ἐν αὐτῷ ναυτικούς (Αὐτοτρία Capitulation τοῦ 1784 πτλ.) καὶ δυνάμει συνθηκῶν ὑποχρεοῦται τὴν διὰ τῶν στενῶν διάβασιν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῆς Αἴγυπτης διπλωμάτης της Καϊναρδῆ 1774). Η νικηφόρος πορεία τῶν Ρώσων καὶ πάλιν ἔξαπολουθεῖ καὶ κατακτᾶται καὶ μακάριος δ Ενδείνος πανει πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποτελῇ ἔσωτερην θάλασσαν τῆς Τουρκίας καὶ διαμοιράζεται μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Ρωσίας. Η Τουρκία δὲν ἔμποδίζεται πλέον νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ εἰς ἄλλα πολεμικὰ πλοῖα τῆς Αγγλίας διπλωμάτης της Κριμαίας δ Ενδείνος πανει πλέον ἀπὸ τοῦ Κριμαίας καὶ διεκείνει τὸν διαπλον τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν Κωνσταντινούπολιν, δ Σουλτάνος ηπεῖλε τὴν Κωνσταντινούπολιν, δ Σουλτάνος παρεμποδίσῃ τὴν διάβασιν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα.

Βαθμηδὸν δμως καὶ κατ' δλίγον καὶ τὸ τοιοῦτον δικαίωμα τοῦ Σουλτάνου, δσον ἀφορᾶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, τίθεται ὑπὸ σπουδαίους περιορισμούς καὶ εἰς τόπο τὰ μέγιστα συνετέλεσεν ἢ ἀντιζηλίᾳ τῶν Δυνάμεων καὶ ίδιᾳ δ μεταξὺ Ρωσίας καὶ Ἀγγλίας ἀνταγωνισμὸς καὶ αἱ προσπάθειαι ταύτης λίαν δ ἐν τῷ Ενδείνῳ Ρωσικὸς στόλος διατελῇ ἔσαιε ἀποκεκλεισμένος καὶ μὴ δύναται ἐπομένως νὰ ἔξερχεται εἰς τὸ Αἴγαλον καὶ τὴν Μεσόγειον.

Ἐν ἔτει 1807 κατὰ πρώτην φορᾶν δ ὑπὸ τῶν ναυάρχων Duckworth Ἀγγλικὸς στόλος, ἔκβιάσας τὰ στενὰ τοῦ Ἐλλησπόντου, ἐφάνη ἀπειλητικὸς πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢναγκασθη ἡνέκειτο τοῦ Σουλτάνου παρελθούσης τοῦ Χουνκιάρο Ισκελεσῆ, καὶ δ ἡ Σουλτάνος ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ ποτὲ καὶ ἐπ' οὐδεμίᾳ προφάσει καὶ ἀφορᾶ τὴν διὰ τὸν Ἐλλησπόντου διέλευσιν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα οἰσαδήποτε Δυνάμεως. «Ἐτερος ἔλεγχος τῶν πρᾶξεων τοῦ Σουλτάνου, ἐνασκούμενος τὴν φορᾶν ταύτην ἐκ μέρους τῆς Ρωσίας!

Μετά τινα χρόνον (1840) καὶ μετὰ πολλὰς προσπαθείας ἐπιτυγχάνει ἡ Ἀγγλικὴ διπλωμα-

τία την ἐν Λονδίνῳ ὑπογραφὴν Ἰδιαιτέρας συμβάσεως (convention), ἀφορῶσῆς τὰ στενά, ἡ σύμβασις δὲ αὐτῇ μετὰ ἐν τοῖς προσχωρησάσης καὶ τῆς Γαλλίας, μετατρέπεται εἰς τὴν Συνθήκην (Traité) τοῦ Λονδίνου τῆς 13 Ιουλίου 1841, τὴν κοινότερον ὀνομαζομένην Convention des détroits, ἀποτελουμένην ἐκ δύω μόνον ἀρθρῶν καὶ ὑπογραφεῖναν παρὰ τε τῆς Τουρκίας καὶ Ἀγγλίας, Ρωσίας, Γαλλίας, Πρωσίας Αντσίας. Οὕτως ἡ ἔξοχος πολιτικὴ τοῦ Lord Palmerston κατώρθων νὰ καταστῆῃ συνεδιαφερομένας δικαὶας τὰς Δυνάμεις εἰς ζήτημα, διερχόμενης ἀπέβλεπτεν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας.

Κατὰ τὴν Συνθήκην ταύτην τοῦ Λονδίνου, ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία διατελεῖ ἐν εἰρήνῃ, ἀπαρογένεται ἡ διὰ τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου διάβασις εἰς πᾶν ἔνον πολεμικὸν πλοῖον, ἡ ἀπαγόρευσις δὲ αὐτῇ χαρακτηρίζεται ὡς ἀξιώμα (principle) τοῦ διεθνοῦς Εὐρωπαϊκοῦ δικαίου, καὶ ἀφίεται εἰς τὸν Σουλτάνον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδῃ Ἰδιαιτέρω φιρμάνια εἰς ἔλαφρὰ ὑπὸ πολεμικὴν σημαίαν πλοῖα, ἵνα χρησιμεύσουν ὡς φυλακίδες τῶν ἐν Κωνσταντινούπολει πρεσβειῶν.

Ἡ Συνθήκη τῶν Παρισίων (1856) ἐν ἀρθρῷ 10^ο κάμνει μνείαν ἀναθεωρήσεως τῆς ὡς ἀνωθὶ Συνθήκης τοῦ Λονδίνου, καίτοι αὐτούντια ἐπισυνάπτονται εἰς αὐτὴν τὰ ὡς εἰρηται δύω μόνα ἀρθρα τῆς συνθήκης ταύτης, ἐνῷ ταυτοχρόνως (ἄρθρα 11 - 14) κηρύσσεται οὐδετέρα θάλασσα ὁ Εὗξενος καὶ ἀπαγορεύεται ἡ ἐν αὐτῷ διατήρησις πολεμικῶν πλοίων καὶ ναυστάδμων. Ἡ Ρωσία δμως, ἐπωφελούμενή τοῦ Γαλλο-Γερμανικοῦ πολέμου, κατήγγειλε τὰ περὶ οὐδετερότητος τοῦ Εὗξενου σχετικὰ ἀρθρα τῆς Συνθήκης τῶν Παρισίων ὡς μὴ ἰσχύοντα πλέον δι' αὐτήν. Μετὰ νέας συσκέψεις τῶν Δυνάμεων ὑπεράφη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προγενεστέρας ἡ νεωτέρᾳ ἀπὸ 18 Μαρτίου 1871 Συνθήκη τοῦ Λονδίνου, δι' ἣς καταργοῦνται μὲν τὰ περὶ οὐδετερότητος τοῦ Εὗξενου σχετικὰ ἀρθρα τῆς Συνθήκης τῶν Παρισίων, κατὰ τὸ ἄλλα δὲ διατηροῦνται ἐν ἴσχυΐ αἱ περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ διὰ τῶν στενῶν διάπλου πολεμικῶν πλοίων διατάξεις. Τὸ 63^{ον} ἀρθρον τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) ἀναφέρει ἐπίσης διὰ αἱ σχετικαὶ μὲ τὰ στενὰ διατάξεις τῶν Συνθηκῶν Παρισίων καὶ Λονδίνου διατηροῦνται ἐν ἴσχυΐ.

"Οπως ἐθέσαμεν τὸ ζήτημα τῶν στενῶν, παρίσταται τοῦτο ἀπλούστατον. Ἄλλ' εἶναι καὶ τόσον ἀπλοῦν, ὅσον φαίνεται; Ναὶ καὶ ὅχι. Δυσκολίαν καὶ περιπλοκὰς παρουσιάζει ὁ διάφο-

ρος τρόπος ἀντιλήφεως καὶ ἔρμηνεις, καὶ τὰ ἐκάστοτε καὶ καὶ τὰς περιστάσεις παραλλάσσοντα συμφέροντα τῶν Δυνάμεων καὶ Ἰδιᾳ τῶν κυριώτατα ἐνδιαφερομένων Ρωσίας καὶ Ἀγγλίας. Εἰς τὰ πρακτικὰ (procès - verbaux) τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου περιέχονται ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν καὶ σημασίαν τῶν περὶ τῶν στενῶν ἀρθρῶν τῶν Συνθηκῶν δύω διάφοροι δηλώσεις, ἡ μὲν ἐκ μέρους τοῦ Lord Salisbury ἐπ' ὄντας τῆς Ἀγγλίας, ἡ δὲ τοῦ Κόμητος Schouvalof ἐπ' ὄντας τῆς Ρωσίας, τὰ περιεργον δὲ εἶναι διὰ ἔκπτοτε πολλάκις μετήλλαξαν τὰ πράγματα, καὶ ἡ μὲν Ἀγγλία ἔχει ἔρμηνεις τὰς συνθήκας κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ρωσίας δηλώσεως, ἡ δὲ Ρωσία κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς Ἀγγλικῆς Βεβαίως ἐν ἐνδεχομένῃ περιπτώσει τὸ δικαίωμα τοῦ ισχυροτέρου θὰ δώσῃ τὴν καλυτέραν ἔρμηνειαν.

Ἡδη ἐν τῷ Εὔξεινῳ πλὴν τῆς Ρωσίας καὶ Τουρκίας ὑπάρχουν καὶ ἔτερα δύο Κράτη, ἡ Ρουμανία καὶ Βουλγαρία, ἀτινα μόνον ἐκ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀναπτυόνται καὶ ἐπομένως κυριώτατα ἐνδιαφέρονται εἰς τὸ ζήτημα τῶν στενῶν. Ἡ Ρωσικὴ διπλωματία, θεωροῦσα τὰς σημερινὰς περιστάσεις, καθ' ὃς εἰς φιλικὰς ενδιόπται μετὰ τῆς Ἀγγλίας σχέσεις, ὡς εὐθετωτέρας διὰ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος, ἀποπειρᾶται νὰ ἔξενογει διέξοδον τίνα διὰ τὸν ἐν Εὔξεινῳ ἀποκεκλεισμένον στόλον τῆς. Ως κατάλληλος διέξοδος ἐπιζητεῖται ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῶν Ρώσων συγγραφέων νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ διὰ τὰ στενὰ ταύτα τὸ αὐτὸν ἡ παρόμιον τι σύστημα, διπερ δυνάμει τῆς ἀπὸ 29 Οκτωβρίου 1888 Συμβάσεως τῆς Κωνσταντινούπολεως (Convention de Constantinople) ἴσχυει διὰ τὴν διάρυγα τοῦ Σουεζ ὡς π. χ. νὰ διέρχωνται μὲν τὰ πολεμικὰ τῆς Ρωσίας ἐκ τῶν στενῶν ἄλλα χωριστὰ ἔκαστον, καὶ κατ' ἄραια διποδήποτε χρονικὰ διαστήματα καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιχειρῶσι πολεμικὴν τίνα πρᾶξιν κατὰ τὴν διάβασιν των, λαμβανομένων πρὸς τοῦτο ὑπὲρ τῆς Τουρκίας ὅλων τῶν δυνατῶν προφυλάξεων καὶ συνάμα νὸ μὴ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ προβοῦν καὶ μετὰ τὴν εἰσόδον καὶ τὴν ἔξοδον εἰς καμίαν πολεμικὴν πρᾶξιν ἐντὸς δρισμένης τινὸς ἀποστάσεως ἀπὸ τῶν στενῶν κ.τ.λ.

Τοιαύτη τις λύσις ἡμπορεῖ καὶ νὰ μὴ βλάπτῃ καὶ πολὺ τὰ ἀγγλικὰ συμφέροντα, συμφέρει τὰ μέγιστα εἰς τὴν Ρωσίαν, καθίσταται τούναντίον ἐπιβλαβής εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ τοσοῦ δὲν εἶναι καὶ πολὺ ἐπιθυμητὴ εἴτε παρὰ τῆς Ρουμανίας εἴτε παρὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ δμως ἡ λύσις αὐτῇ, ἀφοῦ τὸ ζήτημα τῶν στε-

νῶν πατέστη πλέον διεθνὲς καὶ ἀφορᾷ ὅχι μόνον τὴν Τουρκίαν ἀλλ' ὅλας δμοῦ τὰς Μεγάλας Δυνάμεις, δέον νὰ ἀναθεωρηθοῦν κοινῇ συναίνεσι αἱ προγενέστεραι συνθήκαι. Τὸ ζήτημα ἔχει, ὡς εἶρηται, προκαλέσει διαγγλικὸν ἀνταγωνισμός πρὸς τὸ παρόν τούλαχιστον διαγγλικόν ὃντος οὐτος κατὰ πολὺ ἔχει μετριασθῆ, πρωτεύουσαν δὲ σημασίαν κατέχει πλέον ἐν τῇ διεθνεῖ πολιτικῇ ἡ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ἀντιζηλία. Θὰ ἐπιδράσῃ τὸ γεγονός τοῦτο καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῶν στενῶν; Τὸ προσεχές μέλλον θὰ τὸ δεῖξῃ.

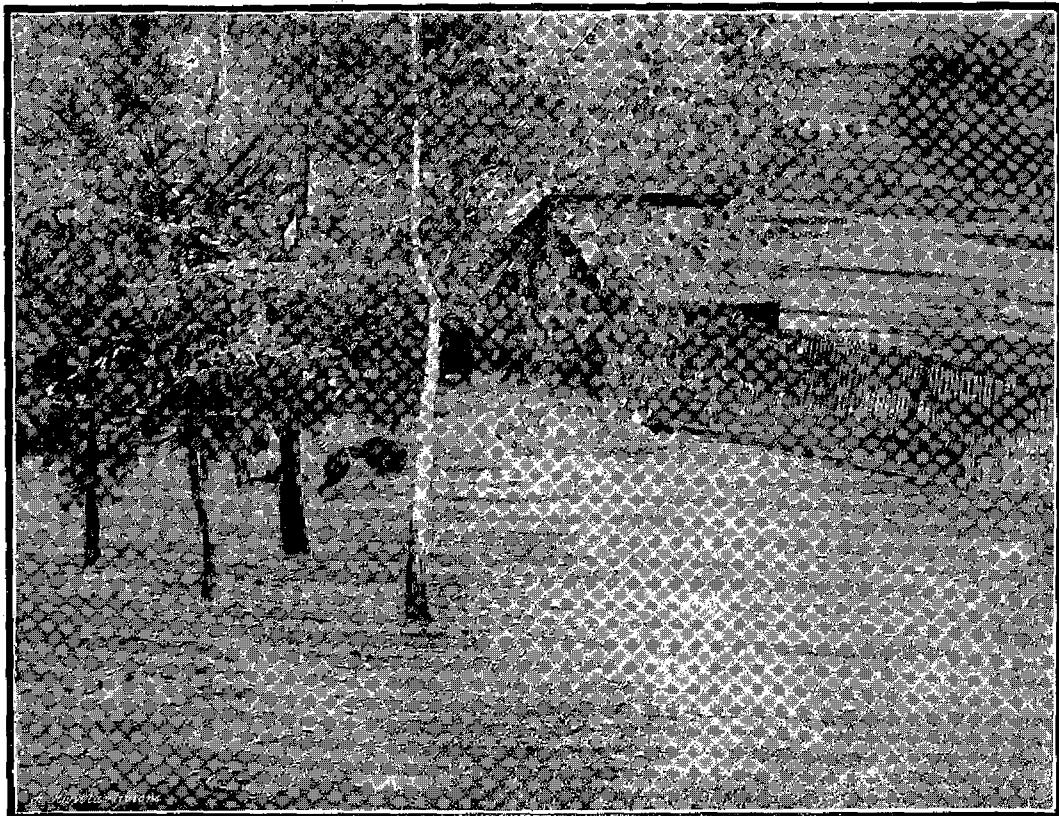
Τὸ βέβαιον εἶναι διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο τὰ μέγιστα ἀπασχολεῖ τοὺς παρὰ τὸν Βόσπορον πολιτικούς, ὑποχρεούμενούς μὲν ἀγυρωπον δμια διαρκῶς νὰ παρακολουθοῦν πᾶσαν ἔξελιξιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς καὶ νὰ ἐτοιμάζωνται διὰ

πᾶν ἀπρόσπτον. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῶν διεθνῶν περιπλοκῶν καὶ πάσης διπλωματικῆς φαρισαρίας καὶ συνάμα τὴν καλυτέραν καὶ ἀνωτέραν σχολήν, ἐν τῇ διοία μορφοῦνται οἱ πολιτικοί καὶ διπλωμάται.

Μεδ' ὅλα ταῦτα ἔχει εἰσέτι πολλὰ τὰ καλὰ ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν Δυνάμεων. Ἐπερχομένης τυχὸν λύσεως τινος τοῦ ζητήματος, ποῖον Κράτος θὰ καταλάβῃ τὴν Πόλιν καὶ τὰ στενά; Πάντοτε, ὅσακις διαμοιρασμὸς Τουρκιῶν χωρῶν ἀπετέλεσε ἀντικείμενον διαπραγματεύσεων ἐπισήμων ἡ ἀνεπισήμων μεταξὺ τῶν Δυνάμεων, εἰς τὸ ἐφώτημα τοῦτο καὶ τὴν ἀπορίαν ταύτην προσέκοπτον αἱ διαπραγματεύσεις καὶ ἐπήρχετο τὸ ναυάγιον. Τὸ τοιοῦτο ἔχει σώσει πολλάκις τὴν Τουρκίαν.

20 Μαρτίου 1912

Ν. Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ



ΦΩΤΟΠΑΡΟΝ

*Απὸ τὴν "Εκθεσιν τοῦ Ζαχτελού"

Ο. ΦΑΚΑ

“Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ,”

“DICHTERLIEBE,, ΧΑΪΝΕ ΚΑΙ ΣΟῦΜΑΝ—ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ LIED

Δεν είναι πολλά πράματα στὸν κόσμο, δὲν είναι πολλές ἐκδηλώσεις τῆς Τέχνης, ποὺ νὰ μ' ἔχουν συγκινήσει τόσο βαθειά, τόσο ἀπόλυτα, δσο τὰ τραγούδια τοῦ Χάϊνε ἔναντραγουδισμένα ἀπὸ τὸν θεόν τὸν Σοῦμαν.

Ἐνα διπλὸ τραγούδι. Καὶ κοντά σ' αὐτὸ ἔνα τρίτο, λερεκτικό, πολυσήμαντο κ' ἔκεινο. Ἐννοῶ τὸ ρόλο τοῦ πιάνου, τὸ accompagnement. Τραγοῦδι κι' αὐτὸ καὶ τί τραγοῦδι! Δὲν συνοδεύει μόνο τὴ μουσικὴ γραμμὴ τῆς φωνῆς τὴν ἔξηγει, τῆς δίνει πλατύτερη σημασία. Ἀκόμα καλύτερα. Περιγράφει τὴν ψυχὴν κατάστασι τοῦ ποιητῆ, ποὺ ζῇ τὴν ἄγαπην του. Καὶ μᾶς παρουσιάζεται μοναδικὴ ἡ ἄγαπη αὐτῆ, τραγούδισμένη σὲ τὸ τραγούδι, γιατὶ ἀπὸ τὰ δρ, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ «Lyrisches Intermezzo» τοῦ Χάϊνε, δ Σοῦμαν διάλεκτες. Καὶ τί ἐκλογὴ σοφὴ καὶ βαθυστόχαστη! Πῶς καὶ μονάχα στὴν ἐκλογὴ αὐτὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ δισβάσῃ τὴ φυσικὴ εὐγένεια τοῦ Σοῦμαν καὶ τὶς λεπτότατες ἀποχρώσεις τῆς ψυχῆς του. Πῆρε τὰ τὸ αὐτὰ τραγούδια δ Σοῦμαν, τὰ ἔναντης καὶ τὰ ἔναντον ειρεύμηνα μὲ λεπτότατες χρονοὶ κλωστὲς καὶ σχημάτισε τὴν «Ἀγάπη τοῦ Ποιητῆ».

Ο τίτλος μπόροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ ἔκτακτα γιὰ διήγημα, γιὰ μυθιστόρημα καὶ γιὰ δρᾶμα ἀπόμα. Καὶ ἡ συλλογὴ αὐτὴ ἔχει ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ φιλολογικὰ εἶδη κατὶ ἔχει ἀπόμα καὶ κατὶ τοῦ παραμυθιοῦ. Κ' ἐνῷ κάθε τραγοῦδι καὶ μονάχο του είναι κατὶ τέλειο καὶ σὰν σοννέτο τεχνικὰ πελεκημένο, δλα τὰ τραγούδια είναι τόσο μεταξὺ τους σφιχτοδεμένα, ποὺ ἀποτελοῦν ενα σύνολον τέλειο, μιὰ μουσικὴ ἴστορια, δποὺ δ ἥκος ἔξακολουθεὶ ἔκει ποὺ στέκεται δ λόγος.

Δὲν περιορίσθη δ Σοῦμαν νὰ ἔριηνεύῃ τὸν ποιητή θέλησε νὰ μᾶς δεῖξῃ καὶ τὴ δικῆ του ψυχὴν κατάστασι, τί ἔντυνοςε μέσα του τὸ τραγοῦδι τοῦ Χάϊνε. Γι' αὐτὸ συχνά, τὶς περισσότερες φορές, ἀφοῦ δι φωνὴ σωπάσῃ καὶ θαρρεῖ κανεὶς πὼς δλα τελειώσανε, τὸ πιάνο ἔξακολουθεὶ μισή, μιὰ γραμμή, δυό, τρεῖς, καμὰ φορὰ καὶ μισὴ σελίδα. Καὶ τὸ accompagnement αὐτό, δὲν τὸ βάζει δ Σοῦμαν γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ τραγοῦδι, δπως νομίζουν πολλοὶ τὸ βάζει γιατὶ πρέπει νὰ τὸ βάλῃ, γιατὶ ἔχει κατὶ νὰ μᾶς πῆ καὶ τὸ κατὶ αὐτὸ τὸ λέει, δπως μονάχα δ Σοῦμαν ἔρει νὰ τὸ πῆ.

Γιὰ νὰ μιλήσωμε καὶ λίγο πιὸ εἰδικά, τί είναι

τὸ Lied; Τὸ γερμανικὸ Lied είναι μιὰ σύνθεσις μουσικὴ ποὺ δὲν ἔχει τὸ ταῖο τῆς, κατὶ ἔχωριστὸ καὶ ίδιαίτερο. Καὶ πρῶτα—πρῶτα ἡ λέξις Lied πῶς ἔχειται, πῶς ἔρμηνεται; Οἱ Γάλλοι παραδέχονται πῶς δὲν είναι οὔτε romance, οὔτε chanson, οὔτε ait, οὔτε títata ἀπ' αὐτά. Φυσικὰ οἱ λέξεις αὐτὲς σοῦ φέρουν στὸν νοῦ σου ενα περιβάλλον δλως διόλου διαφορετικό. Air σοῦ θυμίζει μεγάλη οἄλλα κοντέροτον καὶ μιὰ βροντόφωνη φωνὴ ποὺ ἀπαγγέλλει φράσεις τραγικές chanson, κατὶ πιὸ ἐλαφρὸ καὶ ὑπαίθριο romance είναι βέβαια ενα τραγοῦδι λίγο πολὺ ρομαντικό, μᾶς τὸ φανταζεσαι δλως λυρικὸ ἔσποσιμα, κατὶ σὰν περεχυμένο λιγάκι μὲ φοδοζάχαρη. Ἡ ἐλληνικὴ λέξις τραγοῦδι μοῦ φαίνεται πάλι καταλληλότερη.

Μιὰ σχετικὴ ἐλευθερία, δπως γιὰ κάθε ἀληθινὸ δημιουργημα, ἀφίνεται στὸν μουσικὸ ποὺ θὰ γράψῃ ενα Lied, πάντα ἐμπνευσμένος ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ.

Ὑπάρχουν, Lieder «à deux et trois parties», δπως λένε, δηλαδὴ χωρισμένα σὲ δυὸ καὶ τρία μέρη, ὑπάρχουν μὲ εἰσαγωγὴ καὶ χωρὶς εἰσαγωγὴ μ' ἐπίλογο καὶ δλι. Χίλιες μικρές, ποιητικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς ἐλευθερίες ἐπιτρέπονται στὴ σύντομη αὐτὴ ἔχωριστὴ σύνθεσι, ποὺ λέγεται Lied καὶ οἱ ἐλευθερίες αὐτὲς συχνὰ πηγάζουνε κι' ἀπορρέουν ἀπὸ τὶς στροφές, ποὺ δ μουσικὸς θὰ ἔξιδανικεύσῃ διάδομα μὲ τὴν ἐσωτερικὴ μαγεία τοῦ ἥχουν. Γιατὶ πολλὲς φορὲς τὸ εἶδος τοῦ τραγούδιον σοῦ ἐπιβάλλει σχεδὸν τὴ μουσικὴ φρόμα, σοῦ τὴν ὑπαγορεύει.

Ἡ σύνθεσις αὐτῆ, δη σχεδὸν ἀποκλειστικὰ δρισμένη γιὰ τὴ φωνὴ, ἀπαντὴ γραμμένη καὶ γιὰ δργανα πρῶτοι ποὺ ἔγραφαν Lieder γιὰ πιάνο είναι, δὲν σφάλλω, δ Σοῦμπερτ καὶ δ Μέντελσον μὲ τὰ «Lieder ohne worte», δηλαδὴ «Τραγοῦδια δίχως λόγια».

Τὸ Lied είναι λουλοῦδι τῆς γερμανικῆς ψυχῆς, τῆς ψυχῆς τὸν Χάϊνε, τὸν Γκάτε, τὸν Σοῦμπερτ, τὸν Σοῦμαν καὶ τὸν Μπράμς. Είπα τοὺς πιὸ γνωστούς μὰ καὶ χωρὶς νὰ γράψῃ κανεὶς ίδιαίτερη τοῦ «τραγούδιοῦ», δὲν πρέπει ἀραγε ν' ἀναφέρῃ — στὴν Ποίησι — τὸ Ούλαντ, τὸν Λενάρον, τὸν Μύλλερ μὲ τὰ «Μυλωνάδια Τραγούδια» του, τὸν Ρύκερ μὲ τὴν ἀνθισμένη «Ἀνοιξη τῆς ἄγαπης» του (Liebesfrühling); Καὶ στὴ Μουσικὴ, κοντὰ στὸν

Σοῦμπερτ, τὸν Σοῦμαν καὶ τὸν Μπράμς, δὲν πρέπει περαστικὰ νὰ γράψω τοῦλάχιστον τὰ δνόματα τοῦ Φράντερ, τοῦ Βόλφ, τοῦ Λιστ καὶ πόσων ἄλλων;

Καὶ στοὺς ἐντελῶς σύγχρονους ποιὸς δὲν ἔδοκιμασε νὰ γράψῃ ενα Lied; Οἱ πιὸ πολύπλοκοι ἔργατες τῆς Αρμονίας, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω πάρα τὸν Μάλερ καὶ τὸν Ρίχαρτ Στράους. «Ολοι αὐτοὶ οἱ συνθέται κοίταξαν νὰ κάμουν στοχαστικὴ ἐκλογὴ τῶν τραγουδιῶν ποὺ θὰ βάζανε σὲ μουσική, κ' ἔτσι βλέπουμε δλα τὸ ἀριστονορμήματα τὰ ποιητικὰ νὰ μπαίνουν σιγὰ στὴ Μουσική.

Εἶναι λοιπὸ τὸ Lied καὶ θὰ μείνη καταγωγῆς γερμανικῆς. Γι' αὐτό, γιὰ νὰ νοιώσῃ κανεὶς δλη τὸν ὅμορφια, πρέπει νὰ γνωρίζῃ κατὰ βάθος τὴ γερμανικὴ ψυχή. Βρίσκω δσυγχώρητους ἐκείνους ποὺ ἐπιχειροῦν νὰ τραγουδήσουν Lieder γερμανικά, μεταφρασμένα σὲ ἄλλη γλώσσα. Συνήθως δη μετάφρασις είναι γαλλικὴ καὶ σχεδὸν πάντα καταστρέφει τὸ πρωτότυπο.

«Ακούσα πῶς μιὰ ἐπτακτη μετάφρασις τῶν τραγουδιῶν τοῦ Χάϊνε ἔχει κάμει δ Μάτερλιγκ δὲν τὴν διάβασα. Μά, ἀν είναι κανένας δξιος ν' ἀγγίσῃ τὰ λιγόστιχα, πονετικὰ τραγούδια τοῦ Χάϊνε, βέβαια είναι δ ποιητὴς δ μεγάλος, ποὺ ἔγραψε τὴ «Μόνα Βάνα» καὶ τὴ «Ζωὴ τῶν Μελισσῶν». Εἴπαμε λοιπόν. Μακρού δ οι μεταφράσεις, δτον δὲν είναι τέλειες. Ἔπειτα είναι καὶ μερικὲς λέξεις, ποὺ σχεδὸν δὲν μεταφράζονται. Πῶς θέλετε νὰ μοῦ βρῆτε μεταφράσεις, ποὺ ν' ἀποδίδουν πιστὰ τὶς γερμανικὲς λέξεις Wehniut, Schiwärtzerei, Stimmung καὶ πόσα δλα. Πῶς νὰ τραγουδήσετε Σοῦμαν, ποὺ είναι δλος Wehniut, δταν δὲν νοιώθετε τὴν ποίησι καὶ τὸ πόνο ποὺ περιλαίει αὐτὴ δ λέξις;

Καὶ τώρα ποὺ είδαμε μὲ λίγες, γενικὲς γραμμὲς τὶ είναι τὸ Lied, παίρνω τὴ λέξη Wehniut γιὰ ποιητικὸ γεφύρι καὶ γνοῖσα στὸν Σοῦμαν τὴ Dichterliebe. Δὲν δὲ μιλήσω γιὰ δλα τὰ τραγούδια τῆς συλλογῆς. Δὲν είναι ενα, ποὺ νὰ μὴν είναι ἀριστονόργημα δ ἀναφέρω δ μως ἐκεῖνα, ποὺ ἀγαπῶ περισσότερο, κι' ἀρχίσω ἀμέσως ἀπὸ τὸ πρῶτο.

«Ἐξω γελάει δ Μάρτις. Τὸ accompagnement λέξ ζωγραφίζει μὲ μικρὰ αρρέγες στερένια μαγιάτικα καὶ λουλούδενια ἀβρὸ κι' ἀνθινό ἀληθινὰ είναι τὸ πρῶτο τραγοῦδι.

Τὸ τέταρτο είναι ἀπὸ τὰ πολὺ ἀγαπημένα μου. «Οταν στὰ μάτια σὲ κοιτῶ τραγουδεῖ μὲ σοβαρή, μὲ πονετικὴ τρυφερότητα δ Σοῦμαν. Τὸ ἔβδομο είναι τὸ πρῶτο τραγοῦδι τῆς συλλογῆς μὲ δύναμι δραματική είναι τὸ περιφρήμο: Ich grolle nicht» (Δὲν σοῦ κρατῶ μά τὰ τὰ ξανακούσωμε.

κάπια). Τί νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὸ βαρύτατο accompagnement, τὶ γιὰ τὴν τραγικὴ δμορφιὰ τῆς μελωδικῆς γραμμῆς, ποὺ περιορίζεται σ' ἔνα διάστημα ἀπὸ δέκα νότες, κι' δμως μέσα στὸ διάστημα αὐτὸ τὸ μικρὸ καὶ τὸ στενὸ ἀπλώνεται, ἔχεινται καὶ ξεσπάνει; Τί νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὴ διπλῆ ἀπλεπτικὴ κραυγὴ: «Ewig verlor'nes Lieb» (Παντοτενὰ χαμένη ἄγαπη) καὶ γιὰ τὴ διπλῆ πάλι ἐπανάληψι τοῦ «Ich grolle nicht»;

Στὸν κύκλο αὐτὸν τῶν τραγουδιῶν δ Χάϊνε καὶ δ Σοῦμαν δγγίζειν δλες τὶς αἰσθηματικὲς χρόδες τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, κ' ὑπερασπίζει τὸ δρόμο της δραματικῆς σημασίας!

Τὸ ἔνατο καὶ τὸ ἔνδεκατο μοιάζουνε λίγο στὸ μουσικὸ χραστῆρα. Στὸ ποίημα ἔχουμε τὸ Χάϊνε τὴ λεπτότατη, αἰσθηματικὴ είρωνεία. Τὸ τραγοῦδι γενικὰ είναι χαρωπό. Στὸ ἔνατο, ἔξαφνα, παντρεύεται δη μεταφράσιται τὸ πρωτότυπο. Τί μουσικές φράσεις, φράσεις πονετικές, φράσεις ποιητικές! Ανάμεσα δμως στοὺς τοὺς χαρωποὺς δκοῦμε τὸ ἀγγελάκια τὰ χαριτωμένα ποὺ στενάζουν καὶ κλαίνε καὶ δδύρονται!

Γίνεται λεπτότερο, είρωνικὸ παράπονο;

Τὸ δέκατο καὶ τὸ δωδέκατο μοιάζουνε, μοῦ φαίνεται, λίγο καὶ στὸ μουσικὸ γράμμιο μικρό, δρμονικὰ αρρέγες, ποὺ οἱ ψηλές τους νότες σχηματίζουν τὴ μελωδία. Τὸ τραγοῦδι ἀπλὰ πονετικὸ καὶ ποραπονιάρικο, ἀν καὶ δ Χάϊνε μεταχειρίζεται, δχι μόνο πονετικές, παρὰ καὶ τραγικές λέξεις. Λέει:

«Σὰν δκούω τὸ τραγουδάμι, ποὺ μιὰ φορὰ τραγουδοῦσε δη μαγαπημένη μου, πάει νὰ σπάσῃ τὸ σιηθός μου ἀπὸ τὸν ἄγριο τὸν πόνο.

«Μιὰ σκοτεινὴ λεχτάρα μὲ τραβάει ψηλὰ στῶν δασῶν τὶς κοφρές, κ' ἔκει σὲ δάκρυνα λύνεται δη ἀπερίγραπτή μου δ θλίψη».

«Ετοι τραγουδεῖ δ Χάϊνε δ ἀγαπημένος. Τὸ μικρὸ τὸ «τραγουδάμι» κ' δ μεγάλος δ πόνος!

Τὸ δωδέκατο, μᾶς ἔνδιαφρεῖ πολὺ τὸ γιατί, θὰ τὸ δοῦμε στὸ τελευταῖο Lied. Ακοῦστε τὰ πολὺ ἀλητά λόγια:

«Ἐνα φεγγόβιολο ἀνοιξιάτικο πρωὶ τριγύριζα μέσα στὸν κῆπο μιλοῦσαν καὶ ψιθύριζαν τὰ λουλούδια, μόνο ἔγω μιλήητος περπατοῦσα.

«Μιλούσαν καὶ ψιθύριζαν τὰ λουλούδια καὶ μὲ ποιτάζανε πονετικά: «Μὴν κρατῆς τῆς ἀδελφῆς μάς κάπια, ἀνθρώπε χλωμὲ καὶ λυπιμένε!»

Θέλετε πιὸ δμορφή, πιὸ χαριτωμένη εἰκόνα; Τὴν παράλληλη τῶν ἀνθῶν τὴ διερμηνεύει τὸ πιάνο μονάχο καὶ πόσο λεπτὰ καὶ τὰ παρακλητικὰ αὐτὰ λόγια δλη μιὰ θὰ τὰ ξανακούσωμε.

Τὸ δέκατο τρίτο ἀπὸ τὰ πιὸ βαθυνότα καὶ τὰ πιὸ εὐάσθητα. Ἀνοίξετε τὸν Χάινε καὶ γυρέψετε τὸ: «Ich hab' im Traum geweinet», (Ἐκλαφα στ' ὅνειρό μου). Δὲν τολμῶ νὰ τὸ πειρᾶξω καὶ νὰ τὸ μεταφράσω. Θαυμάστε τῆς τελευταίας στροφῆς τὴν λεπτότητα.

Μ' ὅλο ποὺ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ ἀντοῦ γράφει ὁ Σοῦμαν «leise», δηλ. σιγανά, δὲν πρέπει τὸ accoimpragnement μόνο «σιγανά» νὰ παιχθῇ. Ο χωματισμὸς εἶναι ἔλαφρὰ τραγικός, σου φέρνει ἀνατριχίλα, καὶ συνοδεύει χωματηριστικὰ τὰ τρία ὀνειράτα τοῦ ποιητῆ.

Περγῶ τὸ δέκατο τέταρτο καὶ τὸ δέκατο πέμπτο, χαριτωμένα καὶ τὰ δύο καὶ φτάνω στὸ τελευταῖο. Ἐλάτε νὰ σταματήσωμε λιγάνι. Πάροτε τὰ περασμένα δεκαπέντε τραγουδία. Συλλογισθῆτε τὴν λαμπρότητη ἴστορία τί τέλος θὰ τῆς δίνατε, τί ἐπίλογο;

Ακοῦστε λοιπόν. Θυμηθῆτε τὴν παράλησι ἑκείνη τῶν λουλουδίων νά, τώρα, ποὺ τὴν ξανθρίσκομε, σὲ χρόνο λίγο πιὸ ἀργό καὶ πιὸ ἐπίσημο. Στὸ τελευταῖο τραγοῦδι ἔχουμε κάτια εἰδῶν ἐντυπώσεις. Ἐχουμε εἰρωνεία. Ὁ Χάινε εἰρωνεύεται τὸν πόνο του, εἰρωνεύεται τὴν ἀγάπη του, μὰ τὸ καταλαβάνομε πῶς τὸ γράψει στὴν

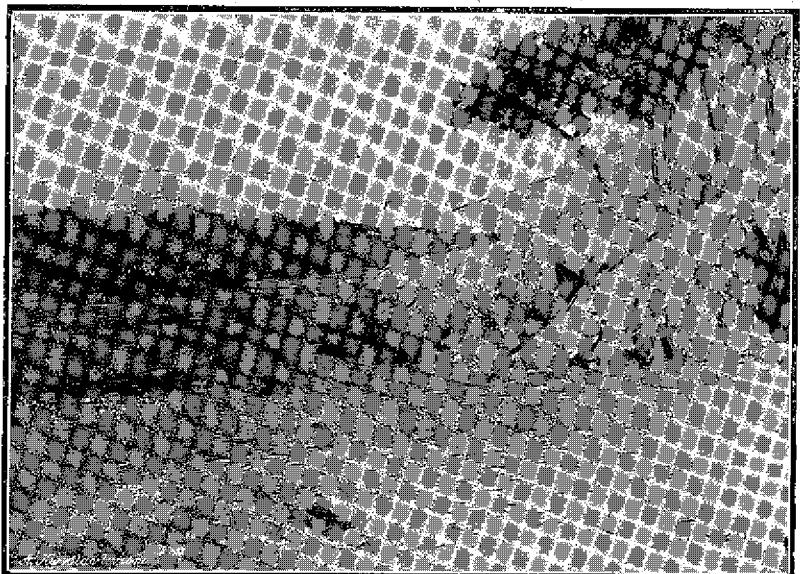
εἰρωνεία γιὰ νὰ μὴν κλάψῃ... Καὶ σ' αὐτὸν τὸν τόνο τελειώνει τὸ τραγοῦδι τοῦ Χάινε. Καὶ ὁ Σοῦμαν; Τὴν τελευταία φράσι: «Στὴ γῆ μέσα κατεβάζετε τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸν πόνο μου μαζὶ» πῶς τὴν ἔρμηνει ὁ Σοῦμαν!

Οταν λέει «τὴν ἀγάπη μου», ἀπὸ mineur γυρίζει σὲ περιπαθέστατο πλαίσιο, δχι σὲ χαρὰ ἀταίριαχτη, δχι. Ἐνα αἰσθημα ὀλλοιώτικο, ἔνα χαμόγελο δακρυσμένο στὴ θύμηση τῆς ἀγάπης τοῦ τῆς περασμένης. Δὲν θέλει νὰ τῆς κρατήσῃ κάπια τῆς ἀγάπης του ὁ Σοῦμαν δὲν τὸ θέλουν καὶ τὰ λουλούδια! Τὸ τραγοῦδι οὐπάσε, οβύστηκε... Τὸ πιάνο μόνο τραγουδεῖ. Τραγουδεῖ δη ποιητής καὶ καταλαβάνομε πῶς εἶναι σὲ ἔκστασι. Ἡ ἀγάπη του ὅλη περγῷ μπρὸς ἀπ' τὰ μάτια του, δλα του τὰ τραγουδία, δλα του τὰ βάσανα καὶ οἱ πόνοι. Μὰ δη ποιητής δὲν κλαίει... Ἡ ἀγάπη αὐτὴ τοῦ χάρισε κ' εὐτυχίες καὶ στιγμὲς δυσεύρετες κ' ὄνειρα ποὺ νὶ πραγματικότης ἀγκάλιασε γιὰ μὰ στιγμῇ.

Αὐτὰ θυμᾶται δη ποιητής καὶ μιὰ τέτοια ψυχὴ κατάστασι μᾶς ζωγραφίζει ὁ Σοῦμαν στὸν ἐπίλογό του κ' ἐμεῖς μὲ τὴ μαγικὴ δύναμι τοῦ ήχου ἀκοῦμε πῶς, καὶ τί συλλογιέται δη ποιητής, καὶ τὰ μάτια μας πλημμυροῦντες ἀπὸ δάκρυα...

Δρέσδη

ΜΕΛΠΩ ΛΟΓΟΘΕΤΗ



ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΔΗΤΤΟΝ
Ἀπὸ τὴν Ἱερεσίαν τοῦ Ζαππείου

Ο. ΦΟΚΑ

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

κισσοῦ, οἱ ήρωῖνες καὶ οἱ ήρωες, ὅσοι εἶχαν ἐμπνεύσει κάθε συγγραφέα.

Θεές, μάγισσες, ωμαῖαι αὐτοκράτορες, πριγκηποπούλες βιβλιοθήκης, μάρτυρες χριστιανοί, καλίφαι, πολεμιστάδες μεσαιωνικοὶ κατάφρακτοι, αὐλικὲς κυρίες μὲ ἀλλόκοτα ροῦχα φανταχειρά, τὰ μαλλιὰ ἔχοντας πουδραρισμένα καὶ γύρω στ' ἀνοιγμένα στήθια τους μπούκετα τριαντάφυλλα, δχι μεγαλύτερο ἀπὸ δύναμης κουκούτσι τὸ καθένα: ἡ Μανῶν Λεσκά, ὁ Ρωμαῖος στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ιουλίεττας, πλάι των ἡ Ἔκαβη τῆς Τοοίας, ἀναμαλλιάρα, βγάζοντας μιὰ μόλις ἀκουγόδημη φωνήσα σὰν γανγισμα, ὁ Δὸν Κιχώτης, ἡ Σαλώμη τοῦ Οὐάσιλ, πηδῶντας ἀπὸ ἑταῖρά της ἑταῖρά της σὰν φίδι χρυσό... δλες οἱ προσωπικότητες τῆς φαντασίας κάθε λαοῦ καὶ κάθε ἐποχῆς.

Ἐπειδὴ αὐτὸν γινότανε πάντα τὰ ἔημερώματα, ὅταν τὸ σπύριδαστήριον ἐμενεν ἔρημο, δλ' αὐτὰ τὰ πρόσωπα ἥταν γνωστὰ τόνα στ' ἄλλο καὶ γιὰ τοῦτο πολλὲς φρόνες ἔβλεπε κάνεις νὰ περπατᾷ ἡ ὥραία Ἐλένη μὲ τὸν πάπα Χιλδεβράνδον, ἀγκαλιασμένοι ἀνάμεσα στὰ ξωντανέμένα λουλούδια τοῦ χαλιοῦ, χωρὶς κανεὶς νὰ παραξενεύεται γιὰ τὴν χρονολογικὴν ἀσυμφωνία των, μιὰ καὶ ποὺ ἡ ἀγάπη σὲ δλους τοὺς αἰῶνες εἶχε τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ἕδιο τέλος.

Ἡ παντόφλα δύμως τοῦ σοφοῦ, λησμονημένη κεῖνο τὸ βράδυ κατ' ἀπὸ τὸ γραφεῖο του, παραξενεύτηκε γιὰ κεῖνα ποὺ εἶδε, καὶ σκύβοντας εἶπεν, ἔτσι ἀπὸ ἀνάγκη νὰ φρυαρήσῃ κι' αὐτή, στὸ ψάθινο καλάδι τῶν ἀχρηστῶν χαρτιῶν ποὺ μεταβαλλόταν σὲ πολυθέλγητο κιόσκι, πῶς εἰς τὸ βάθος της, σωστὴ σπηλιὰ σκοτεινὴ γιὰ ἔδωτικὰ ραντεβοῦ κατάλληλη, ἡ Κλεοπάτρα καὶ δ Ὁθέλλος... Ἀλλὰ τόση ἥτανε ἡ ἀγάπη τοῦ Ἐνετοῦ στρατηγοῦ γιὰ τὴν βασιλίσσα τῆς Αἴγυπτου, ποὺ γύρευεν ἡ παντόφλα νὰ δυσφημίσῃ, ὅτε θύμωσεν δη μαῆδος γιὰ τὴν κουσκουσούριά της, τὴν ἔσυρεν ἄρον σὲ μιὰ γωνιὰ κ' ἐκεὶ τὴν ἔδωκε νὰ τὴν κατασπαράξῃ μὲ τὰ δόντια του τὸ τρομερὸ θηρίο ποὺ ζῆι κλεισμένο μέσα στὸ δαίδαλο τοῦ τοίχου, βγάζοντας κάποτε τὸ συνβλερὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴν τρυπίτσα τῆς γωνιᾶς.

Ἀκούστε λοιπὸν τῶρα τί συνέβηκε στὴ βιβλιοθήκη μέσα, γιὰ νὰ μάθετε πόσον δὲ Θεός δὲν ἀγαπᾷ τὴν σκληρότητα, δσο καὶ ἀνὴ δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων ἐπιμένει νὰ τὴν ἔφαρμόνῃ

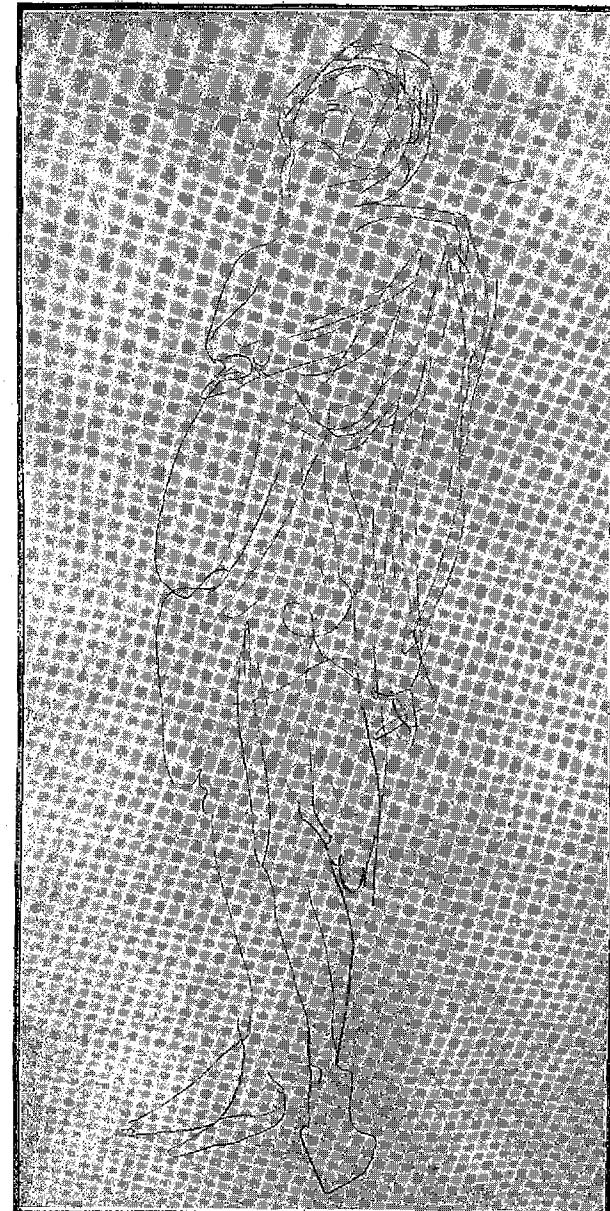
σ' ἔκεινους ποὺ κάνουν κακό, ἀπὸ στρυφνή παρδιὰ εἴτε ἀπὸ ἀστοχασία τους.

Μόλις δι μινώταυρος τοῦ τούχου ἐγλυκάθηκεν ἀπὸ τὸ θῦμα ποὺ τοῦ ἔδωκαν καὶ κατάλαβεν ὅτι ἀν̄ ἔμπαινεν ἐκεῖ μέσο, θὰ εἶχε νὰ χορταίη κάθε μέρα τὴν ἀπερίγραφη πεῖνα τοι, ἐκάθισε κ' ἐφοκάνισε τὸ ἄνοιγμα, ὥστε δχι μόνο τὸ στόμα του νὰ βγαίνῃ ἔξω, ἀλλὰ ὀλόκληρο τὸ κεφάλι μὲ τὸ παχύσαρκό του σῶμα. Καὶ ἔνα πρῶτο, ἐκεῖ ποὺ τὸ μακρὺ φαβόδι τοῦ φοιλογιοῦ πάγαινε δεξιὰ κι' ἀριστερὰ σὰ νάδιωγε τὰ λεπτὰ ποὺ φεύγανε τρομαγμέν² ἀνοίγοντας δρόμο στὸ χρόνο τὸν καταστροφέα, φίχτηκε τὸ θηρίο μέσα στὸ δωμάτιο καὶ ἡ οὐρά του, ποὺ ἦταν κολλημένη στὸ κορμί του σὰν μολυβένια ὅχεντρα, ἔκανε πολλές ὁραίες κυρίες νὰ λιγοθυμήσουν πάνω στὶς ὅρες κάθε ἑταῖρας δπου ἤτανε ἀκουμπτησμένα τὰ βιβλία τους, ἀλλες νὰ κρύψουν μὲ φρίκη τὰ πρόσωπά τους πίσω ἀπὸ μικροσκοπικὲς βεντάγιες δχι μεγαλύτερες ἀπὸ ἔνα ἀνθροφός φράουλας, κι' ἀλλες νὰ γυρέψουν καταφύγιο μέσα στοὺς κάλυκες τῶν λουλουδιῶν τοῦ χαλιοῦ.

Οἱ πολεμιστάδες, οἱ ἥρωες, οἱ βασιλάδες καὶ οἱ ἄλλοι ἄνδρες, εἶπαν ὅτι τέτοιο τέρας ἡ φύσις ἀκόμη δὲν εἶχε γεννήσει κ' ἔτρεξαν νὰ συμβουλευτοῦντες ἔναν κύριο μὲ ἀσπρη περοῦνά στὸ κεφάλι, φορῶντας σακάκι βελουδένιο δλο χρυσᾶ σειρίτια καὶ νταντέλλες, κοντὸ πανταλόνι, ἀσπρες κάλτοες καὶ γοβάκια μὲ φιόγκους. Αὗτὸς κατοικοῦσε σὰν πυργοδεπότης μέσσα σ' ἔναν τόμο χοντρό, ἀπὸ χαρτὶ κιτρινάσμένο ποὺ ἐπιγραφήσανε στὴν ἀρχή μὲ πλουμιστὰ γοτθικὰ γράμματα κατακόκκινα: «Ψυκῆ Ιστορία τοῦ Γεωργίου Λουδοβίκου Λεκλέρκ κόμητος ντὲ Μπουνφρών».

Ο κύριος αὗτὸς τοὺς ἀπάντησε γαλλικὰ — γαλλικὰ είχαν μάθει δλοι ἐκεῖ μέσα γιατὶ ἔτσι μόνον ἀρέσει κανεὶς στὶς κυρίες — πώς χωρὶς ἄλλο θὰ είναι δι δράκος τῆς Ἀποκάλυψης, τέρας ποὺ ἔτρωγε μόνο τὴν γυναικία σάρκα, γιατὶ ἡ σάρκα τῆς γυναικὸς δὲν είναι μὲ αἷμα ζυμωμένη δπως τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μὲ γάλα καὶ μὲ ζάχαρη. Αὗτὰ εἶπεν δι κύριος μὲ τὴν περοῦνα καὶ σὰν ἀνθρώπος τοῦ ἔρεσι ὅτι πολλὲς φορές κάνει λάθη καὶ ἡ ἐπιστήμη, πήγε νὰ χωθῇ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ μέσα στὸ χοντρό του τόμο, δπου ἀσφαλίστηκε μὲ τὰ πλουμιστὰ πιασίματά του τάση-μένια.

Ανοίξεν δμως πλάι του ἐν̄ ἄλλο βιβλίο ποὺ



ΙΣΙΔΟΡΑ ΝΤΕΓΚΑΝ

ΕΚΙΤΕΟ ΡΟΝΤΕΝ

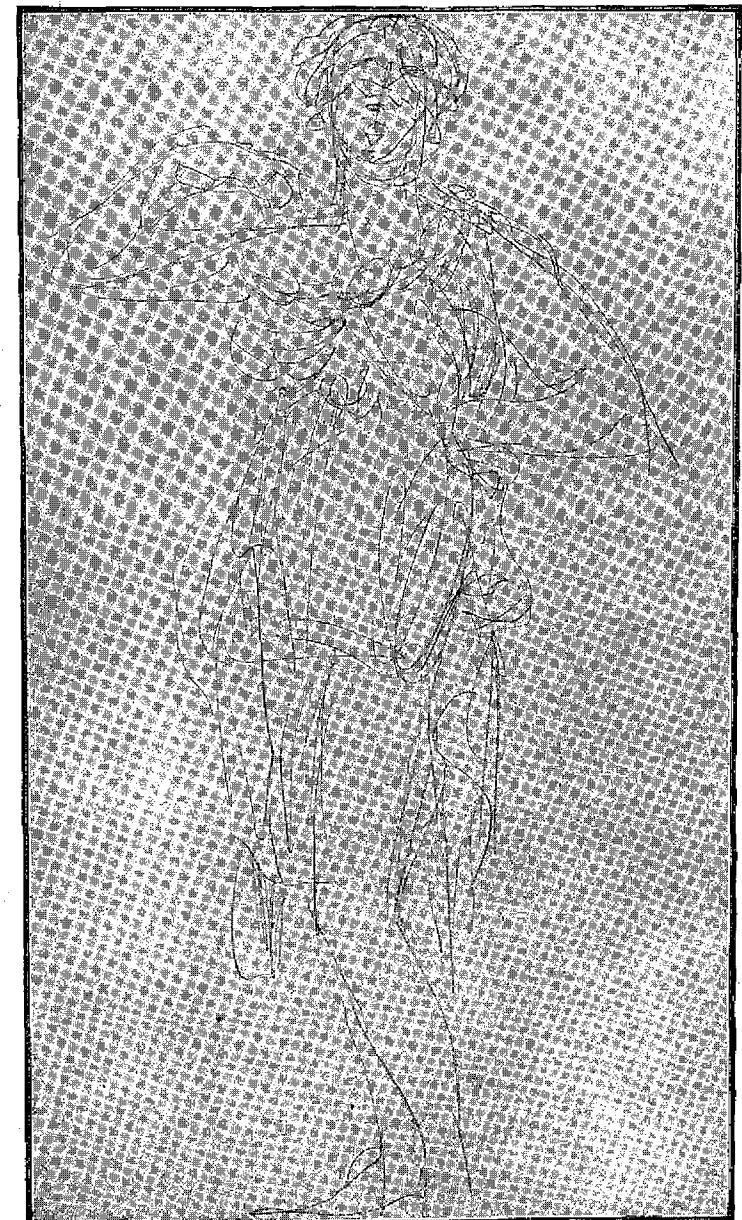
ἔως τώρα ἤταν μόλις τραβήγμενο τὸ ξώφυλλο του, γιὰ νὰ κρυφοκυτάζῃ κεῖνος ποὺ βρισκόταν μέσα καὶ νὰ βλέπῃ τὶ γινόταν τριγύρω. Ἐτοι, ξώριμησεν ἀπιθετικὸ τὸ φωνακλάδικο πνεῦμα τοῦ Χρυσόστομου, τυλιγμένο σὲ ἄμφια λευκὰ δλο μαύρους καὶ μικροὺς σταυρούς, κ' ἔβγαλε λόγο, καυτηριάζοντας τὴν ἔκλυσι τῶν γειτόνων του, ποὺ γιὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ δι Θεός, ἔστελλεν

τώρα τὸ θηρίο, προωρισμένο νὰ ἔξοντώσῃ τὴν Ἡρωδιάδα τῆς Αἰγύπτου, ποὺ πάλι μαίνεται, πάλι ταράσσεται, πάλι δοχεῖται, πάλι ἐπὶ πίνακι. . .

Ἄπὸ τότες, τρόμος καὶ φόβος ἐπιασε τὶς γυναικες. Μόλις ἐπειδούσανε ἀπὸ τοὺς τόμους των, κάθε πρωτὶ, ἐπιανόντανε ἀπὸ τὴν οὐργία τῆς κουρτίνας καὶ ὀνέβαιναν στὶς κορνίζες, εἴτε ἔκαναν ἀλπινιστικὲς πορείες ἀπὸ

ἔπιπλο σὲ ἔπιπλο γιὰ νὰ ξαπλωθοῦν πάνω στὰ κρυστάλλινα καντηλέρια δσα ἐστόλιζαν μὲ λαζευτοὺς σταλακτίτες τοὺς τούχους.

Κάτω τὸ θηρίον ἔτρεχε μὲ λύσσα, οὐριλιάζοντας δαιμονικὰ καὶ ἀναγκάζοντας τὰ λουλούδια τοῦ χαλιοῦ, νὰ μὴ βλαστάνουν πιά, ἀπὸ τὴν πολλὴ τρομάρα τους, μήπως καὶ τὰ μαδήσῃ. Η περισσότερον δμως δυστυχισμένη ἀπ' ὅλες ἤταν ἡ Κλεοπάτρα, η βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου. Αὐτή, μόλις ἔβγαλεν ἀπὸ τὸν τόμο της οτολισμένη μὲ τὴν κορώνα τῶν Πτολεμαίων καὶ τὴν μακρούν χλαμύδα, ἔνα γενικὸ σύσσινδο τὴν υποδεχόταν κι' ὅλα τὰ μάτια γύριζαν μὲ κακεντρέχεια νὰ τὴν κυτάξουν. Καὶ τί ώραία ποὺ ἤταν μὰ τὴν ἀλήθεια! Τὰ μαλλιά της, μπερδεμένα μὲ μαργαριτάρια, είχαν τὴν μελοχώρωματη ἔανθάδα τοῦ τοπαζιοῦ καὶ τὰ γαλανά της μάτια ἔμοιαζαν μὲ μισοανοιγμένους μενεγέδες. Τὴν ἀκολούθαγαν ἔνα σωρὸ δοῦλες καὶ ευνοῦχοι, ὀρατίνες καὶ μελαψοὶ ἔφερον ἀπὸ τὴ Συσία ἀγορασμένοι γιὰ νὰ τῆς λούζουν τὸ κορμί, λευκότερο κι' ἀπ' τὸ λωτό, μὲ τὸ ἀρώματα ποὺ ἔφερον τὰ καραφάνια ἀπὸ τὶς ἀπτὲς οὐθὲ δηλιος ἀνατέλλει. Ἄλλοι βάσταγαν τὴν βασιλιάνην διμπέλλα τὴν μαύρη μὲ τὰ γλαυκὰ τὰ κρόσια, ἄλλοι τὸ λάβαρο μὲ τὸ φαραωνικὸ πουλί ἤταν καὶ παρθένες μὲ τὴ μύτη τρυπημένην ἀπὸ σιδερένιο χαλκᾶ ποὺ κράταγαν τὰ σειστρά, ἀλλες σκόρπιζαν στὸ διάβα τῆς βασίλισσας υμίαμα καὶ ἀλλες παιζοντας κιθάρες, τραγουδοῦσσων βάρφαρους σκοποὺς στάζοντας πάθος ἀγριο.

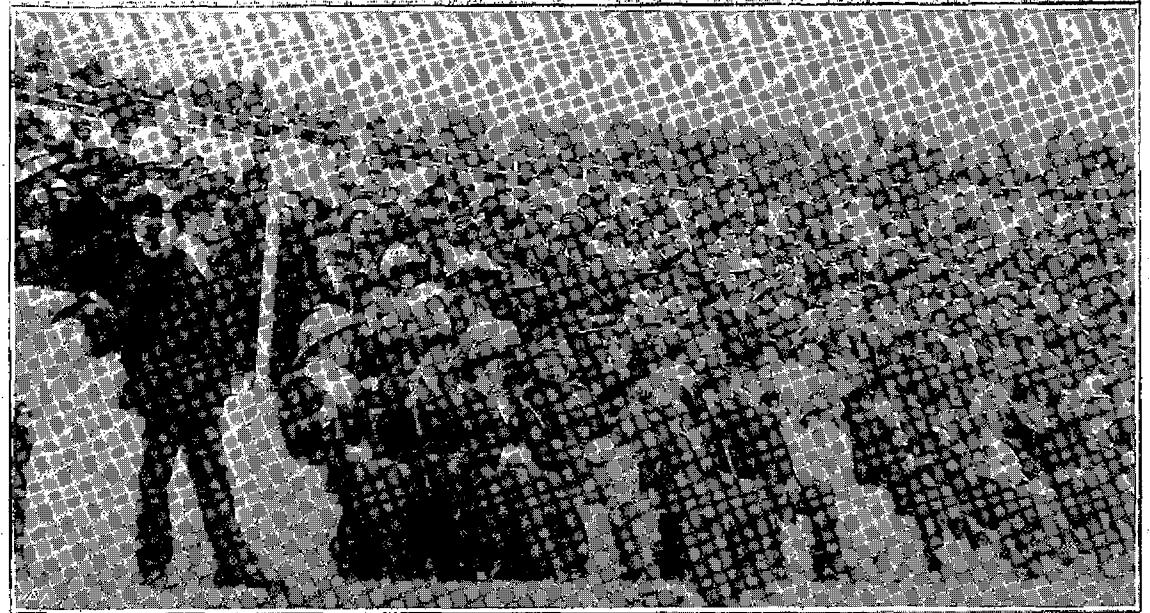


ΙΣΙΔΟΡΑ ΝΤΕΓΚΑΝ

ΕΚΙΤΕΟ ΡΟΝΤΕΝ

Μὰ ἡ Κλεοπάτρα, η βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου, ἤτανε δυστυχισμένη γιατὶ δὲν ἐτολμούσε πιὰ νὰ βρεθῇ μαζὶ μὲ τὸν ἀγαπητικὸ της, τὸν Ὁθέλλο, τὸν μαῦρο στιφάρχη, ποὺ τῆς ἀρεσε πολὺ γιὰ τὴν σκληρότητά του καὶ τὴν κτηνώδη τραχύτητα τῶν τρόπων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν του.

Κάποιο βράδυ δμως, ὅταν ὅλοι οἱ φίλοι είχαν καλονυχτίσει ὁ ἔνας τὸν ἄλλον, καὶ τὸ θηρίο. θὰ



ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟΝ

ΦΩΤΟΓΡ. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΩΡΗΜΑ —

Σταμάτησε. Κ' ἔκεινη δὲν είπε τίποτα βέβαια περίμενε πώς θὰ τῆς ἔδινε ἄλλη ἀπάντησι. Ἐπὶ τέλους ἥρθε ὁ γραμματικὸς ἔκεινην τὴν στιγμὴ κ' ἔτοι διαπότηρε ἡ σκηνή. Ἡτον πολὺ ζεσταμένος καὶ οὔτε ἡτον πιὰ σταυρεός στὰ πόδια του.

“Η Δάγην τὸν πῆρε ἀπ' τὸ χέρι κ' ἐβγῆκαν μαζὶ ἔξω.

Τότε ἡ μικρὴ συντροφιὰ ποὺ ἐναπόμεινε, ἔγινε πιὸ ζωηρὴ. “Ολοὶ ἀνέπνευσαν πιὸ ἐλεύθεροι ἢ Μάρθα ἔχαιρετο καὶ γελοῦσε γιὰ τὸ τίποτα καὶ χτυποῦσε τὰ χέρια τῆς. Καμιὰ φορά, ἔκει ποὺ πήγαινε νὰ γελάσῃ, κοκκίνιζε διὰ μιᾶς, σταματοῦσε καὶ γύριζε νὰ ἴδῃ ἂν οἱ ἄλλοι τὴν είχαν παρατηρήσει. Τοῦ Νάγκελ τοῦ ἀρεῖς νὰ τὴν βλέπῃ νὰ σαστίζῃ τόσο νόστιμα κάθε λίγο καὶ λιγάκι, κ' ἔτοι ἔλεγε πολλὰ ἀστεῖα γιὰ νὰ τὴν κρατᾶ σὲ διάθεσι.

Ἐίχε ἔρθει καὶ ἡ κυρία Στένερσεν. Δὲν θάψευγε ποὺ τὸ τέλος, ἔλεγε ἡτον ἀκόμα ἔνας ἀριθμὸς στὸ πρόγραμμα, κάτι ἀκροβάτες, καὶ ἤθελε καὶ καλὰ νὰ τοὺς δῇ. Πάντα τῆς ἀρεῖς,

λέει, νὰ μένῃ ὡς στὸ τέλος. Ἡ νύχτα είναι τόσο μεγάλη, καὶ δὲν πηγαίνῃ σπίτι τῆς καὶ είναι μόνη, πάντα τὴν πιένει λύπη. Δὲν θέλουν ὅλοι νὰ πάν νὰ δοῦν τοὺς ἀκροβάτες;

Καὶ ὅλοι πήγαν στὴ μεγάλη σάλα.

Ἐκεῖ ποὺ κάθονται, ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς ἕνας ψηλὸς ἀνθρώπος μὲ γένεια. Βαστᾶ ἔνα κουτὶ βιολιοῦ στὸ χέρι του. Είναι ὁ μουσικὸς ποὺ τέλειωσε τὰ κομμάτια του καὶ φεύγει. Στέκεται, τοὺς χαιρετᾷ κ' ἀρχίζει ἀμέως νὰ μιλῇ μὲ τὸν Νάγκελ γιὰ τὸ βιολί. Ὁ Μινούττας είχε πάσι καὶ τοῦ είχε προτείνει νὰ τὸ ἀγοράσῃ μὰ εἶναι ἀδύνατον: τὸ βιολί αὐτὸς είναι οἰκογενειακὸν κειμήλιον, τὸ ἀγαπᾶ σὰν ἀνθρώπινο πλάσμα. “Ἐχει καὶ τὸνομά του, νὰ δῇ κι' ὁ ίδιος, δὲν είναι κοινὸ βιολί... Καὶ μὲ προσοχὴ ἀνοίγει τὸ κουτὶ.

Καὶ μέσα είναι ξαπλωμένο τὸ καστανόχωρο δργανό, τυλιγμένο σ' ἀνοιχτὸ κόκκινο μετόξι, μὲ τὶς χροδὲς σκεπασμένες μὲ μπαμπόκι.

Δὲν είναι ὠραῖο ἔτοι; Καὶ τὰ τρία γράμματα ποὺ είναι σημαδεμένα ἐδῶ ἀπάνω μὲ μικρὰ μικρὰ ρουμπινάκια, σημαίνουν: Γουσταϊός Ἀδόλφος Χρίστενοεν. Θὰ ἡτον κρίμα νὰ πουλήσῃ

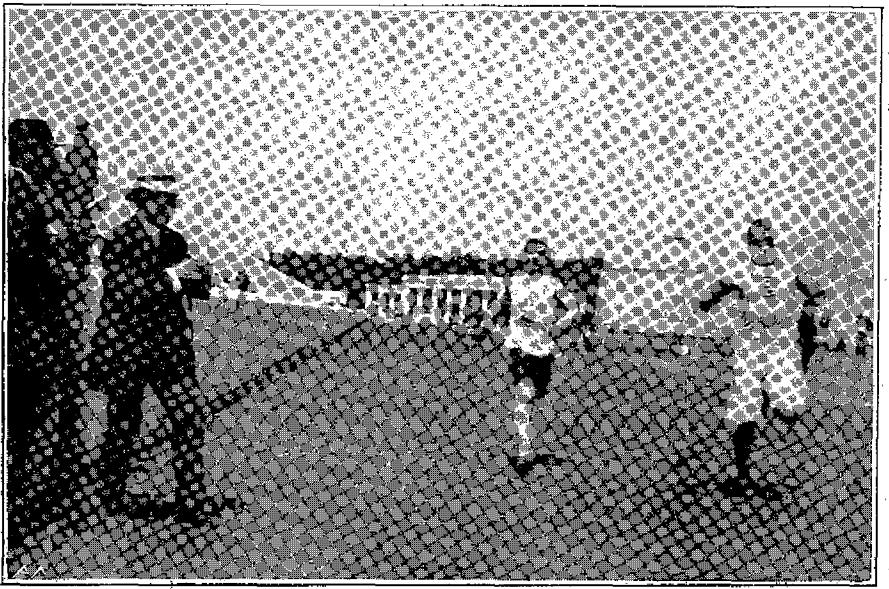
τέτοιο πρᾶμα: δὲν ἔπειτα ἀρχίσουν οἱ μέρες νὰ μεγαλώνουν, τί θὰ μείνῃ γιὰ νὰ περνᾶ κανεὶς τὸν καιρὸ του καὶ νὰ χαιρεται; “Ομως ἀνθελλή γιὰ τὸ δοκιμασθή μιὰ στιγμή, νὰ τραβήξῃ μερικὲς δοξαριές, αὐτὸς βέβαια, ἔπιδε λόγον...”

“Οχι, ὁ Νάγκελ δὲν ἥθελε νὰ τὸ δοκιμασθῇ.

Μὰ ὁ μουσικὸς τὸ είχε κι' ὅλας βγάλει ἀπ' τὸ κουτὶ, κ' ἐνῷ οἱ ἀκροβάτες ἀπάνω στὴν σκηνὴν ἔκαναν τοὺς τελευταίους τῶν πήδους κι' ὁ ἀστριούς χειροκροτοῦσε, αὐτὸς ἔξακολουθοῦσε κ' ἔλεγε γιὰ τὸ σπάνιο τὸν βιολί ποὺ τὸ είχε αληθονομήσει ἀπὸ τρεῖς γενεές! Εἶναι ἐλάφρῳ σὰν φτερό, πάστε το νὰ δῆτε, πιάστε το, μὴ φοβάσσετε...”

Κι' ὁ Νάγκελ ἐπίσης βρήκε πώς ἡτον ἐλάφρῳ σῶν φτεροῦ. Μά, μιὰ καὶ τὸ είχε στὰ χέρια του, τὸ γύριζε ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ καὶ δοκίμαζε τὶς χροδές. Πήρε κ' ἔνα ψήφος σὰν νὰ καταλάβαινε ἀπὸ βιολιὰ καὶ είπε: Είναι Μίττενβάλντερ, κακῶς βλέπω. Μά, πώς ἡτον Μίττενβάλντερ δὲν ἡτον δύσκολο νὰ τὸ καταλάβῃ κανεὶς, ἀφοῦ ἡτον γραμμένο σ' ἔνα χαρτάκι ἀπάνω στὸ βιολί. Λοιπὸν γιατὶ ἔκανε αὐτὸς τὸ ίδιατεροῦ ψήφος; — “Οταν πιὰ ἔφυγαν οἱ ἀκροβάτες κ' ἔπαινσαν τὰ χειροκροτήματα, τότε σηκώθηκε κι' ὁ Νάγκελ. Δὲν λέγει τίποτα, οὔτε μιὰ λέξη, μὰ ἀπλώνει τὸ χέρι του καὶ παίρνει τὸ δοξάρι. Κ' ἔκει ποὺ δύο δύο διάλογοι ἔχουν νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τὶς θέσεις των, ἐνῷ δύη ἡ σάλλα ἡταν γεμάτη φωνές καὶ θρυβό, ἀρχίζει ἔξαφνα νὰ παίζῃ καὶ τότε σωπά-

νουν ὅλοι καὶ γίνεται πάντοι ἕσυχία. Αὐτὸς δὲ κοντὸς ἀνθρώπος μὲ τοὺς πλατεῖς ὕμους καὶ μὲ τὰ πίτρινα χτυπητά, ροῦχα, ἔκει στὴν μέση τῆς σάλας τοὺς συνεπήρους δύοντας. Καὶ τί ἔπαιζε; “Εγα τραγούδι, μιὰ βαρκαρόλα, ἔναν χορό, ἔναν οὐγγρικὸ χορὸ τοῦ Μπράμς, ἔνα ποπούρι γεμάτο πάθος, κ' ἔπαιζε μὲ τόνους ἀγριούς κι' ὅρμητικοὺς ποὺ πάντοι εἰσχωροῦσαν. Εἶχε γερμένο τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ πλάι ὅλα ἔφαινοντο τόσο μιστηριώδη, ὁ τρόπος αὐτός, ποὺ διὰ μιᾶς ξεφύτωσε, χωρὶς νὰ είναι γραμμένος στὸ πρόγραμμα, ἔκει στὴν μέση τῆς σάλας ποὺ ἡτον μισοσκοτεινα, τὸ πάραξενό του ἔξωτερικό, αὐτὴ ἡ ἄγρια εὐκινησία τῶν δαχτύλων του ποὺ ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σαπτίζουν καὶ νὰ νομίζουν πώς βλέπουν ἔναν μάγο μπρόστα τους. “Ἐπαιζετοι μιερικὰ λεπτά, κι' οἱ ἀνθρώποι ἐκάθονταν ἀπίνητοι στὶς θέσεις των ἔπαιζε μὲ ἔνα ἀγριό, ἀφάνταστο πάθος, ἐστέκετο ἐνιελῶς ἡσυχίας, μόνο τὸ χέρι του ἐκινεῖτο, κι' ἀκόμα είχε τὸ κεφάλι γερμένο στὸ πλάι. Καθὼς διὰ μιᾶς καὶ χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃ κανεὶς είχε βγῆ κι' είχε ἀναστατώσει δύην τὴν ἀγρού, τοὺς συνεπήρους δύοντας, αὐτοὺς τοὺς ἀπλοῖκους πολίτες καὶ χωρικούς δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ καταλάβουν αὐτὸς τὸ παιχνίδι, τοὺς ἐφραίνετο τόσο ἀφαίδι, τόσο πιὸ ὠραῖο ἀπὸ ὅλα ποὺ είχαν ίδῃ ὡς τώρα — τόσο ὠραῖα ἀκούετο ἀν καὶ ἔπαιζε μὲ ἀχαλίνωτη δρμή. Μὰ ἔπειτα ἔβγαλε διὰ μιᾶς κάτ-

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
Τὸ τέρμα τοῦ δρόμου

* Η ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου 1911.

ΦΩΤΟΓΡ. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

I S T O R I E S

Hταν ένα καράβι μεγάλο-μεγάλο μὲ δυόμισυ χιλιάδες ψυχές. Τὸ ἔλεγαν «Τίτανικόν». Απὸ τὸ πρῶτο του ταξίδι στὸν ὥκεανὸν ἔβαλε στοίχημα γιὰ ἔνα τρομερὸ τρέξιμο. Εἶχε ἐγωῖο μὲ καὶ περιφράνεια. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα καράβια ἔκανε τὸν αὐτοκόπατο. Σὰν τὰ θεώρατα φουγάρα του ἀφῆκαν τὸ βαρὸν σφύριγμα τῆς ἀναχωρήσεως, χιλιάδες ἔτρεξαν οἱ ψυχές καὶ μαζὶ μὲ αὐτὲς πενήντα ζευγάρια νεοπανδρεύνων. Θὰ σκέψηθηκαν: «Ἐδῶ εἴμαστε ήσυχοι. Στὰ βάθη τοῦ καραβίοῦ, ἡ εὐτυχία μας θὰ τραγουδιέται ἀπὸ τὰ μεγάλα κύματα, τόσο γλυκά. Τὸ σύνοιμό τους, ἔξω ἀπὸ τὸν φρεγγίτη τῆς νυμφικῆς μας κάμιαρας, θὰ εἰνε σὰν ἔνα παράξενο θέαμα λαμπρᾶς ἀδυναμίας...». Καὶ χειροπιαστοὶ ἐπάτησαν μὲ ἀσφάλειαν στὸ σιδεροπλεγμένο κατάστρωμα τοῦ καραβίοῦ. Ἡταν ψηλὸς ηφαίστης σὰν ἀπέραντος ἔξωστης πύργου, — καὶ ὁ πόντος γαλανὸς ἔξαπλῶντο πειθαρχιὰ γλυκοφιλῶντας τὰ σκοῦρα πλευρά τοι. Δεύτερο σφύριγμα, καὶ ἔνας μαῆρος πυκνὸς καπνός, — ἡ ἀναπνοὴ τοῦ τέρατος. Ἐξεκίνησεν δκνά, φωταγγημένο. Ἀνάμεσα στοὺς καπνοὺς σιγὰ-σιγὰ ἐσβήνοντο οἱ γελαστές, ἀμέριμνες σιλουέτες τῶν ἔρωτευμένων...

«Φωτὰ καὶ ἀτμὸς» ἐφώναξεν δὲ σιδερόκαρδος πλοίαρχος, βέβαιος στὴ δύναμι του καὶ στὴν σκέψη του. «Κατὰ τὸν βαρριά». Κι' ἀνέβηκε σ' ἔνα μικρὸ καπνιστήριο νὰ περάσῃ λίγην ὥραν μὲ «Ἄγγλους ἀξιωματικούς». Ἡταν, λένε, μιὰ νύχτα παγωμένη ἀλλὰ ἔστερη. Τὰ ὅστερια ἐλαμπαν σατανικά. Οἱ περίστατοι τοῦ καραβίοῦ ἔρημοι, γέλια κρυσταλλένια ἀνέβαιναν ἀπὸ βαθεῖες ἀφανέρωτες καμπίνες, γυναῖκες ἔχανοντο, σὰν ψυχές ἀγγειλικὲς τοῦ μεσονυχτιοῦ, κάτω ἀπὸ τὸ σελάγισμα. «Ἐξαφνα κρότος διπόγειος, σὰν νὰ ἐπληγώθῃ τὸ καράβι κατάστρωμα. Σίδερα καὶ μηχανὲς ἐλίγυσαν μὲ βοήν. Ἀκτινοβολεῖς ἔνδεικον τεραστίου σαβάνου ποὺ ἔπλεε κατὰ τὸ πλοῖο, ἔζαλισαν τὰ μάτια τῶν ἀξιωματικῶν. Ο πλοίαρχος ὅρμησε, μὲ τρέλλα σύγκρατημένη: «Βάρκες καὶ σωστιβιά», εἶπε πνιγτά. Μονομάς μισόγυμνες γυναῖκες ἔπετεράθηκαν, ἀνδρες θλιβεροὶ στὸ προαίσθημα, παιδιά μὲ τὰ μάτια κοκκαλωμένα στὴν μαύρην δπτασία ποὺ ἐσκίασε διο τὸν κόσμο.

Γύρω φωνὴ τρομερή, θεώρατη, σὰν φλόγα χιλιων κόσμων ποὺ καίγονται μαζί. Κατάρα, ἀγαπάτησις, ἀπελπισία, ἀνυψωμένα δύλια στὰ

φτερὰ μιᾶς τρέλλας ἀφάνταστης — ἀνθρώπων ποὺ κρημνίσθηκαν ἀπὸ παραδείσους.

Μάτια χυμένα ἀπάνω στοὺς πάγους, κιλίσματα τελευταίος ὀνθρώπινης ἀπόλαύσεως στὶς τραγικὲς ἀνωμαλίες θανατικῶν βράχων, ποὺ γλυστροῦσαν κατὰ τὸν βυθούς. Ἀποτυπώματα νυχιῶν, ποὺ ἐβυθίζοντο ζητώντας ἔνα συγκράτημα. Πιστόλια σκορπισμένα ἀνάμεσα στὰ κύματα τὰ εἰρωνικά, ποὺ καγκάζουν μαζί τους σπρώχοντάς τα ἐδῶ καὶ ἔκει.

Καὶ βαθειά, βάρκες μὲ ἀνθρώπους τρέλλους, ποὺ κλαίνε καὶ ποὺ γελάνε, φεύγουν ἔντρομες, ντυμένες τὴν ὀγκάδα φαντασμάτων φεύγουν, γλυτστρῶντας γοργά στὸ φοιτωμένο κύμα, σὰν ποιητικὰ ποὺ βλέπουν τὴν μαϊρίλα τοῦ νότου. Οἱ γέφυρες βουλιάζουν, τὰ κορμιά ποὺ ἔμειναν ἀγκαλιάζονται σφιχτότερα, τὰ φιλιά τους ἀφίνουν τὶς σπίλες τῆς ἀγάπης τους, ποὺ συγκερδώθηκεν σ' αὐτά. Τὰ ζευγάρια τῶν ἔρωτευμένων, ἀπάνω στὸ ζεστό κρεββάτι, περιμένουν καρτερικά τὸν ἀγιο μάνατο — ποὺ δὲν θὰ τἀφήσῃ νὰ αἰσθανθοῦν τὸ μαράζωμα τοῦ ἔρωτικοῦ φθινοπώρου...

Χάθηκαν, χάθηκαν. Σὲ σωροὺς στιβάζονται τὰ πτώματα στὴν αἰώνια νύχτα τοῦ βυθοῦ, — ποὺ δὲν τὴν διαπερνᾷ ἡ φωτεινὴ σταγόνα ἔνδεικλίον. Ἐκεὶ περιμένουν τὴν ἀπόσυνθει τὸν ἀπὸ τὶς ὅρμες τῶν τεράτων, πούχουν τὰ ἔνστικτα τῆς ἀνήλιαγης ζωῆς. Όμως ἡ ἀνθρώποτης δῆλη σκύβει ἐπάνω ἀπὸ τὸ πλατύ μνῆμα — φωτίζονται μὲ καυτὸ δάκρυ ποὺ δὲν ἔφθασε ποτὲ ἄλλο φῶς.

Κιναδ διαμάντι — ἔτσι τοῦ τολεγαν. Κι' ἐσυμβόλιζε: ἄβυσσος ποὺ καταπίνει τὸν ἀνθρώπους. «Ἀπὸ τὴν Μαρίαν Ἀντουανέτα οἱ ἀνθρώποι πρωτοεπόστεξαν τὴν καταστρεπτική του ἰδίοτητα. Η διορφή βασίλισσα ποὺ τὸ εἶχε δικό της, ἐκυλίσθη ἀποκεφαλισμένη. «Υστερα δοσοὶ τὸ ἀγόρασαν τὸ τρομερὸ διαμάντι, δύοι ἔχαδηκαν, μὰ δχι μὲ τὴν συνειδισμένη μούρα τὴν ἀνθρώπινην. Ἐχάθηκαν τρογικά. Κι' ὁ Χαμὶ τὸ ἴδιο, — ποὺ τόχε ἀγοράσῃ τελευταῖα. Η τιμὴ του, ἔναμισυ ἐκατομμύριο. Μεγάλη ἡ ἀξία αὐτοῦ τοῦ θανάτου. Καὶ ὑστερα εὑρέθηκε ἔνας Ἀμερικανὸς νὰ τὸ ἀγοράσῃ. Κρατῶντας τὸ κιναδίοντι, ἀπὸ τὸ μέτρημα τοῦ χρυσαφιοῦ, αὐτὰ τὰ λόγια ἐφώναξε, κυταζόντος πρὸς τοὺς οὐρανούς, γιὰ

νάκουσθοῦν καλά: «Εἶμαι δυνατώτερος ἀπὸ τὶς προολήψεις τῶν ὀνθρώπων». Τὴν ἵδια στιγμὴν ἔνας καγκασμὸς δικούσθηκε μακρινός, ποὺ δὲν ἔφθασε ὡς τὴν ἀκοή τοῦ ὀνθρώπου.

Κι' ἐμπήκη στὸν «Τίτανικό» μὲ τὸ διαμάντι στὴν ταξιδιωτικὴ βαλίτσα. Πρὸι ἀποτελείσθη τὸ ταξίδι — ἔξυρομε τί ἔγινε. «Ολοὶ στὸν βυθό, λυσμένοι κάτω ἀπὸ τὰ κρύα πελεκήματα τῶν πάγων. Εξωτικὸ διαμάντι. Ἀς μὴ ξαναβρεθῇ ποτὲ ἀπὸ κανένα ὀνθρώπο. Αὐτὸς καὶ ἡ κατάρα του, δικούσθηκε πολὺ μακρύτερα σους καὶ πολὺ πιστούς σου. Σὲ κάπια ποὺ τὴν ἔκαμε νὰ εὑφρανθῇ βαθειά, ὁστε νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ἔρευνα μιᾶς διλούληρης ζωῆς. Εἶνε ἡ «ἀρχαία δρηγησίς» αὐτὸς τὸ κάτι. Αὐδολέξεις ποὺ κλείνουν μιάν τέχνην ἔξτερην καὶ βαθειά ψυχικήν, γεμάτην ἀπὸ πνεῦμα ἐκφράσεως καὶ ἀπὸ χάριν μιᾶς ἀμίλητης ἐμπινείας τῶν ὀραιοτέρων ἐνοιῶν.

Στὴν ἀπόδοσι τῶν ὀρχαίων χροῶν ἦ Τισιδώρα Ντένκαν εἰνε Ἑλληνίς πιστὴ καὶ σημαντικὰ ἐκφραστική. Λέν θὰ θελήσω νὰ προσέξω σὲ λεπτομέρειες, ἀνάξεις καὶ γιὰ τὴν τέχνη καὶ γιὰ τὴν τεχνήτιδα. Τὸ μικροσκόπιο τοῦ καθηγηματικοῦ τοῦ φαίνεται σὰν μιὰ ἀρνητικής. Καὶ τὰ μαλλιά τὰ μακρύα, πειὸ πολὺ ἀνεμίζονται στὶς ἀνατριχίλες τοῦ οἰστρου παρὰ ποὺ σφιχτοπλέκονται κάτω ἀπὸ τὸ καλυμματίχη: Γλυκύς, μὲ τὴν ψυχὴ ποὺ λέεις καὶ ἔζησε μὲ τὰ μελιστάλαχτα λουλούδια. Φίλος τῆς ζωῆς τῆς ἀπόκοσμης, μὰ καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ φίλη δική του. «Ἐνα δύνειρο παιγνιδίζει μπροστά του, ποὺ ἐπιέχει τὸν ἀπὸ τὸν ἀφρὸ τῆς προσευχῆς ἔνδεικο μορφοπολίτου, καὶ ἀπὸ τὸν βαθύτατο πόδο μιᾶς ἀνθρώπινης τελειοποίησεως. Κι' ὁ ἀσκητικός, ὁ ἀποτραβηγμένος μὲ μιὰ παραμυθένια, δική του γυναικία, στὴν δχθη τοῦ Νείλου, νοιώθει καὶ ἔνα θάνατο, νοιώθει καὶ μιὰ ἀνάγεννησι στὴν κάθε δύσι τοῦ φλογισμένου Αίγυπτιακοῦ ἥλιου. Γιατὶ εἶνε κι' ὁ ἀνθρώπως, συλαβωμένος κάτω ἀπὸ δύο μαῆρες φτερούγες, ποὺ δὲν ξεύρουν νὸ πετοῦν ὡς σήμερα ψηλά, — γιατὶ εἶνε καὶ ποιητής, καὶ δύνειρο πλάστης μιᾶς πολιτείας Πλατανικῆς. Όμως ποτὲ δὲν χτυπήθηκαν οἱ δύο αὐτοὶ συνυπαρκτοὶ μεταξύ τους, γιατὶ μιὰ θαυμαστὴ ταξινόμησις τῶν κανόνων τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτειακῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴ λογικὴ τῆς βαθειᾶς ἀναπτύξεως, ἐκανόνισε τὴν σχέσι τους. Εἶτε, ὁ μοναχὸς συγγάλιασε τὸν ποιητή, καὶ κλαίνε καὶ οἱ δύο, κλαίνε γιὰ τὴν δδύνατη ἀπελευθέρωσί τους. Κι' δταν, σὰν τοῦ παιδιοῦ ποὺ παραπονείται. Δὲν εἶνε ὁ βαρὺς δ Γερμανὸς μὲ τὸν τετράγωνο διγκόλιυθο τῆς ἀντιλήψεως. Εἶνε δὲν θέλει νὰ χαρῇ τὴν ζωή, ἐλαφροπετῶντας στὰ πειδούλουδιαστὰ κλωνάρια τῆς, μὲ εὐκινησία πτερωτού. Γράφει δταν εἶνε μόνος, εἶτε σχεδιάζει μιὰν διμορφη στιγμὴ τῆς ζωῆς, ποὺ δέλει νὰ τὸν ἐμπνεύσῃ. Εἶνε δ λόγος του ἴδιο ἀγκαθάνι στὰ χέρια του, καὶ ἀνεξίλακου παιδιοῦ. Απὸ τὸ διγκύλωμά του κάνεις δὲν πονεῖ, μὰ τὸ ξαναζητᾶς γιὰ τὸν γέλιο τὸ παραβατέον καὶ τὸ λοξό δικούσθηκε, κυταζόντος πρὸς τοὺς οὐρανούς, γιὰ

Τὸ χροῦδο μετάξι ενὸς ἀραποσιτιοῦ ἔχει γιὰ μαλλιά του, καὶ τὴν ἀσπράδα ενὸς μαφαρόν, ποὺ διπάντων τὸν ἀντίφεγγοζειτοῦ ή πρότη δειλὴ αγγή. Σύνβολο τοῦ τόπου του, ποὺ δὲν εἶδε τὸν ἥλιο τὸν φλογερὸ σὲ πύρινο μεσουράνημα. Γελάει, γελάει ἀτέλειωτα, καὶ τὰ χελιδὴ του σουρδώνονται, ἴδια, σὰν τοῦ παιδιοῦ ποὺ παραπονείται. Δὲν εἶνε δ βαρὺς δ Γερμανὸς μὲ τὸν τετράγωνο διγκόλιυθο τῆς ἀντιλήψεως. Εἶνε δ εὐδωπαίος δ φιλελεύθερος, ποὺ δέλει νὰ χαρῇ τὴν ζωή, ἐλαφροπετῶντας στὰ πειδούλουδιαστὰ κλωνάρια τῆς, μὲ εὐκινησία πτερωτού. Γράφει δταν εἶνε μόνος, εἶτε σχεδιάζει μιὰν διμορφη στιγμὴ τῆς ζωῆς, ποὺ δέλει νὰ τὸν ἐμπνεύσῃ. Εἶνε δ λόγος του ἴδιο ἀγκαθάνι στὰ χέρια του, καὶ ἀνεξίλακου παιδιοῦ. Απὸ τὸ διγκύλωμά του κάνεις δὲν πονεῖ, μὰ τὸ ξαναζητᾶς γιὰ τὸν γέλιο τὸ παραβατέον, γιὰ τὸν γέλιο τὸ παραβατέον καὶ τὸ λοξό δικούσθηκε, κυταζόντος πρὸς τοὺς οὐρανούς, γιὰ

ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπλὴ ἡ μορφὴ τῆς ζωγραφίας δύπτως ἀπλά καὶ συμπλέκεται τὰ συναισθήματα τῆς γεροντικῆς ἥλικας. Τὸ πιὸ δυνατό καὶ τὸ πιὸ ἐπίμονο — δὲ ἡσκιος τοῦ θανάτου — ἀπόδημος φυσικά, ἀβίσσως, μὲ τόσην εὐκολία, διστήνεται για ἔντα ἀνογύονοι λείψιοι τῶν ματών. Βαθὺ ἔτοι τὸ ἔργον της. Μπόρεσε μέσα σὲ ἔνα μικρό σημείῳ νὰ κλεισῃ ἔνα μελαγχολικὸ ὥλιο γεγραμα.

Δέν είναι σημερινή ή έντυπωσίς μου για τότε έργον της Αστροώτη. Και άλλες φορες έγραψα γι' αυτήν. Πάντα με λόγια επαινετικά. Είναι έργα της που δεν τάξειν για να είναι καλά. «Έχουν θέσι σημαντική στην ιστορία της Ελληνικής Κυριαρχίας. Κάτι γερό, μελετημένο, όχι έπιδειξις. Σκοτεινά τάχωματα, τά συναισθήματα βαθειά. Κάτι φόρτα σαν παλαιάτσα, θαυμάτιλιοβασιλέματα πον. άποκλαυστούν τής ήμέρας τό δνειρο. Κάτι πορτραΐτα βαθήσκων πον τά θέρμανε μιά ιρικυμιομένη ζωή. Μέσα τους γνωρίζει τήν πολυτάραχη και μαρεριώτην ύπαρξη της Κυριαρχίας που τραβήγει μπροστά χωρίς νά γνωσθή πίσω της, νά κυτάξει άν κάθε πέτρα στό δρόμο της βάσφηκε με μιά βαθύ-πόκκινη σταλαματιά.

Καὶ δὲ Φωκᾶς, δίνοντας σὲ μικρὰ θέματα τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, ζωγραφίζει κάτι πον εἰδε πο μέσα παρὰ στῆν ἐπιφάνεια. Τῇ λαγνείᾳ τοῦ ἀττικοῦ ήλιου τὴν ἔνοιωση, πεισθεότερο ἀπὸ παντοῦ ἀλλοῦ, σὲ μιὰ εἰκόνα τον πον τὴν ηδύμασε ἀν υψιούματα «Ἀμιλχαντα» ή «Ροδοδάρεις».

Ἴωσις νά είναι καὶ δύο εἰκόνες χωριστές. Μπορεῖ νά λησμονῶ αὐτή τὴ λεπτομέρεια, μένει ὅμιλος πάντα μπροστά μου ὃ ιδιαίτερος αὐτὸς τύπος τοῦ μεσημεριατικού καλοκαιριοῦ, ὃχι αὐτοῦ ποὺ στεγνώνει μέσα στὶς φλέβες τὸν χρυμό τὸν φυτῶν καὶ τὸν ἀνθρώπων καὶ τοὺς κάνει νά γέροντον ἀποκαμψένοι, μᾶλλον εἰσένοντον γεννῆ μέσον τοὺς τὸν πόθο. καὶ δίνει στὸ αἷμα δρόμη, νὰ γυρεύσῃ κάθε ἐμπόδιο ποὺ θέλει νά τὸ ἀνακόψῃ. Πάνω στὴ θερμή σάρκα τοῦ φυτοῦ ἀκροά-σθνται τὸ μυστικό του. Ἀλλοὶ σ' ἔκεινον τὸν ζωγράφο ποὺ, φεύγοντας μακρινά ἀπὸ τὸ μονετό του — τοιούν, ἀνθρώπος, δι, τι ἀλλο — δὲν ἥμαρτος οὐδὲ διηγῆθη πάνω στὴν θύθην τὴν Ιστορία του. Ο καλλιτέχνης είναι ἕνας διηγήματογράφος. Μὲ τὸ νὰ ἔχῃ μπροστά του ἔπεινο ποὺ θὰ ζωγραφίσῃ, δὲν θὰ μπορέσῃ νά πῇ τίποτε μεγάλο. Τὰ ἐμορφα λόγια ποὺ θὰ συγκρινήσουν — ὃχι μὲ δάκρυν, ἀλλὰ μὲ τὴ γνῶση τῆς ζωής τοῦ ἀντικειμε-τοῦ ποὺ βλέπομε ζωγραφισμένο — θὰ τὰ εἴη οὐδαμα-τικόνεος. Όσα μετασύμβολα είναι ή τέλυν και πιπτοῦ ἀλλο.

Μπόφες λοιπόν ὁ Φωκᾶς αὐτὸν νὰ κάμη. Εγγυολογήσεις τὴν ἀπτικήν φύσιν. Καὶ περιοδιόθηκε σὲ μικρά υεματάκια. Πρῶτα - πρῶτα τ' ἀγάπησε. Καὶ στὴν ἀγάπη του κανεὶς εἶναι ἀποκλιστικός. Κάθε εἰκόνα τοῦ Φωκᾶ καὶ μια δύσις, ή, καλύτερα, η Ἰδια δύνης τοῦ μοντέλου, σὲ τὸν τοιόνδιαφορετικό. Τὸ ίδιο τραγούδι μὲ μια νότα λιγάτωρο ή γεωργασόντερο βαρειά, που θὰ σε κάνῃ νὰ ένησης μαζί του τὴν σιγμή δπον ὅγιξε τῇ φαντασίᾳ τὸ χρυσόνειρο. Πορτραΐτα θὰ τὰ ἔλεγα με- ουμά τέτοια ἔργα τοῦ Φωκᾶ. Καὶ είναι τὸ μιδ δύσκολο είδος, αὐτό. Τὸ πιο ἀπλὸ φανιμενικῶν, μά καὶ τὸ πιο βαθός. Μια τὸ πολὺ εἰκόνα ξωγραφίζει ἵσως κάποιο χρόνο. Καὶ γ' αὐτό, ἀκόμα, πολὺ ἀμφιβάλλω. Τις ὥρες πού διαβάζει, ποὺ περπατεῖ, ποὺ χαζεύει σ' ἔνα πεζοδρόμιο ή σὲ μιὰ πλατεῖα, ἀργός δὲν εἶναι. Δουλεύει μέσα του δλοεύνια μιὰ ἐντύπωσις, δπον δὲν βρῆκε ἀκόμη τὰ λόγια τὰ δπλᾶ καὶ ἔμφροφο ποὺ θὰ μπορέσουν νὰ τὴν κατανοῶνται.

Ο Φωκᾶς, κάμποσα χρόνια τώρα, ἔζησε μακρυά ἀπὸ τὴν παληή του ἀγάπη, σε ἔνη χώρα. Νέες πολιτείες,

άλλοι άνθρωποι. "Άγοις τέ μάτια μποστά σε και νούργια σχήματα πού τού έδειξε ή φύσις. Και μάς έφερε από τό ταξίδι του καινούργιες ιστορίες και έντυπώσεις. Πιο έωραφικές αντίσ, και πιο όπλωμένες. Έναν θάρρος ζώσε, βέβαια, δ' όντος του, όπτε ή ψυχή του στην ξένη γη. Άφησε τό μάτι του νά κέστη όσο μακρινό μποσούν, και ξωγράφισε ότι είδε μεσά στό θέαμα πού τού φρανέρωσε ή φύσις μὲ τις μεγάλες της πινελιές. Δεν καθόνθετο νά διαβάσῃ το βιβλίο που έχει γραμμένη τη ζωή της. Και ή ξένη ή έχει τό κρυψιμένο τό έγώ της; ποιός έχει πόσο έμορφο και ποιητικό. Μημήγηκε μόνο τά δένδρα, τά χωριατόσπιτα, τά ποτάμια, τά χιόνια της, πού κι αντά θὰ κρύβουν ξεστασιά και ξωή παί ποιητού. Τό παραμένι που μιλάει για τό σάρδι πού κάθηται σε μιά παγωμένη νύχτα ή για τό καρπάνια που ή φωτή της πνίγεται μέσα στα σπλάχνα της για πάντα, δεν τά διάβασε. Μάς έδωσε ήθοργαφίες μόνον. Τέρα γύρισε πάλι στην πατρίδα. Και περιμένομε νέα έργα του. "Οχι μεγάλα, σάν αντά τά τελευταία. Τραγουδίσια μονάχι, ἀπό κενά πού μάς έλεγε μιά φρεάτα. Πιο μεγάλο και πιο βαθύν όπα τό δρόμα είναι πολλές φωρές, τό τραγούδι.

ΜΩΝ · ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Υ. Γ. Ίσως γράψω συνέχειαν και στὸ ἐρχόμενον τεῦχος.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ε Ε αφορμής ἐνδός ἀρχόντων τῆς «Ἐστίας ἑδόνη εὐ-
καιρία νά γνωσθῇ ἐπισήμως διὰ Κυβερνητικού
ἀνακοινωνίαντος, διὰ τὸ Κορητικον ζήτημα δεν ἀνησυ-
χεῖ τὴν Κυβερνητικον καὶ διὸ αὐτῇ ἐνοίει νά ἀπολου-
θήσῃ τὴν πολιτικήν, τὴν δοπιάν διεπύπωσεν ἐπανει-
λημμένως διὰ τῆς εντός καὶ ἐκτός τῆς Βουλῆς ἀναπτύ-
ξεος τοῦ προγράμματος της. Βάσις τῆς πολιτικῆς
ποτίστησι εἰς τὸ Κορητικον ζήτημα ενιαὶ ή ἀποφυγὴ δη-
μοιουργίας ἔθνικῶν περιπτειῶν, αἱ δοπιάν θά ἡδύναντο
ἢ ἀπακόψουν τὸ ἀνόρθωτικον της ἔργουν. Τάς κυβερ-
νητικάς ταύτας δηλώσεις δὲν τάς ἡχουσαν δυσαρέστως
ὅ λαός καὶ οἱ διπλωματικοὶ κυκλοὶ ἀνταποκρίνονται
αὐτὸν πρὸς τάς γενικάς πεποιήσεις, διὰ ή πολιτική
τῆς Ἐλλάδος σήμερον πρέπει νά ενιαὶ φιλειρηνική διά-
να καταστῇ δυνατή ἥ ἀσφαλεῖς ὁργάνωσις τῆς χώρας
πρὸς δοϊκῶν. Όταν ἐπιστῇ ἥ στιγμὴ τῆς οἰκείωσης

σχετικούς οφαλούς, τους επιστρέψεις την έπειτα ήταν υπόθεση που δεν αποδεικνύεται ένεγρειας. Υπό την έποψη δε ταύτην αἱ κυρωθηντικαὶ δηλώσεις εὐδίκουνται εἰς πλήρη ἀδρονίαν πρὸς τὴν νῦν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Άλλα δὲν θά ἡτο διοκονον νὰ σχετισθῶν αἱ δηλώσεις αὗται καὶ πρὸς ἐν ἀλλῷ ομεῖον τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων, ἐκ τῆς δοπίας συνοχετίσεως βεβαιώς πρόπειται νὰ ἔξαχθον ἀλλὰ συμπεράσματα ἀγαρούινδις πρὸς τὸ Κρητικὸν ζῆτημα, τὸ δοπίον μεθ' ὅλως τὰς εἰς ιδιαιτερούς κάνωντας φιλιών ἀλλας πρωθυπονοργινάς δηλώσεις διὰ τὸ Κρητικὸν ζῆτημα εἶναι ἀρκετά διώριμον διὰ νὰ θέτει η θεοφράστης ἐντὸς διλγόνου χρόνου μόνον τού· δὲν ἔπαιπε νάντιομένη ζῆτημα δυσχερέστατον καὶ ἐκνευρίζουν τὴν ἕθυντικὴν ζῶσιν μὲ τὴν βραδύτητα ἢ δρθότερον μὲ τὴν ποτοτεινότητα τῆς λύσεως του. Αποφεύγει δημερούν Ἡ Ελλάς νὰ ἔκβιάση τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος διὰ τῆς παποδοχῆς τῶν Κρητῶν βουλευτῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν, μὴ θέλοντα νὰ παραβῇ τὴν θέλησιν τῶν λυγάμεων.

"Όταν κατό τὸ 1908 ἡ Τουρκία εὐρίσκετο εἰς ἑσωτερικάς διαταραχός ἐκ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Συντάγματος και ὀλίγους μῆνας κατόπιν περιμήκετο εἰς ἀριστούτων ἔξεπειρημά τέσσιν ἐν τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Βούλγαρινς εἰς βασιλείον και τῆς προσαρτήσεως τῆς Βοσνίας και Ἐρζεγοβίνης εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἢ Ἑλλάς δὲν ἥθελλε σε να διαταράξῃ περισσότερον τὴν ἐπικινδυ-

νον κατάσπασιν τῆς Βαλκανικῆς, ἀποδεχομένη τὴν ἔπο-
τῶν Κρατῶν ἡρουχεῖσαν ἐνωσιν. Καὶ κατὰ τὴν πρώ-
την στιγμὴν τῆς γενικῆς παραστάλλης ἡ Ἑλλὰς ἤκουσεν
πάιανος διὰ τὴν φιλεργητικὴν καὶ σφραγὸν στάσιν
τῆς μόλις δύμας παρήλθεν δὲ πρῶτος φόρος τοῦ κινδύ-
νου ἤκουσε κατηγορίας παρ' ὅλων καὶ παρ' αὐτῶν τῶν
Τούρκων, διὶ δὲν εἶχε τὴν ἐτοιμότητα νὰ ἐπωφελῇ θῆ-
ται περιστάσεων καὶ οὔτι νὰ δέσῃ αὐτὴν τὸ δέλσον εἰς
ξῆτημα, τὸ δτοῖον διεργάζει θά περικλεῖ κινδύνους.
Σήμερον ἡ Τουρκία εὑρίσκεται εἰς μᾶλλον στενόχω-
ρον θέσιν καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀποφεύγει ν' ἀποδεχθῇ τὴν
ἐνωσιν. Αἱ Διναρίμεις καὶ ἡ Τουρκία εὑρίσκουν καὶ τώρα
τὴν πολιτικήν της σφράσσων καὶ συμφωνῶν πρὸς τὴν
γενικήν τῆς Ἐδρῶτης δέλλασιν. Μόλις δύμως παρέλθῃ
καὶ δὲν νέος οὗτος σάλος ἐκ τοῦ Ἰταλοτουρκικοῦ πολέ-
μου, ἡ Ἑλλὰς θ' ἀκούσῃ καὶ πάλιν τὴν κατηγορίαν,
ὅτι δὲν εἶχε τὴν δύξηδερκειαν νὰ ἐπωφελῇ θῆται τῶν περι-
στάσεων, λόγουσα αὐτὴν τὸ Κρητικὸν. ξῆτημα, καὶ δὲν
ἔννοησε τὴν ἔννοιαν τοῦ βαθέως οισφοῦ ἄρχασίου ὅητοῦ
«οἱ καιροὶ οὐ μεγετοί».

“Υπὸ τὴν ἔποιμν λοιπὸν ταῦτην εἶναι δύσκολον νῦ παραδεχθῆ κανεὶς ἀπόλυτος, διὶ μὲν κυβερνητικοῖ δηλώσεις εὐδίκουσαν ταῖς πλήρῃ ἀρμονίαις πρός τὴν ἔσωτερηκην ἀληθείαν τῶν πρόγματων, μεθ' ὅλην ἐπισυμβάσαν μετά τὰς δηλώσεις ταῦτας οὐλληψιν τῶν Κρητῶν πληρεξουσιῶν μπό τῶν” Ἀγγίλων. ΤΡΙΦΙΛΟΣ

ΤΥΝΑΙΚΕΙΑ ΖΩΗ

Tὸ Δύκειον τῶν Ἑλλῆνιδων

ΚΑΤΑ τὰς ἡμέρας τῶν Πανεπιστημιακῶν ἑορτῶν, τὸ
Αὐκέιον ἐπανέλαβε τοὺς γνωστοὺς ἐλληνικούς του
χορούς. Ὁμως ἡ τελευταῖα αὐτῆς ἐπανάληψη ἐστιμεώ-
θηκεν στὴν ἰστορίαν τῆς ἀλληθινῆς ἐλληνικῆς συνειδή-
σεως ωδῶν μιὰ ἀσυγχώρητη ἴεροσυνιά. Ο “χόρος τῶν
ἡρωΐδων Σούλιωτισῶν, παρῳδῆθηκεν ἀπὸ τὰς εὐγε-
νεῖς κυρίας, ποὺ εἶχαν τὴν φωτισμενήν ιδεάν, καὶ ἀπὸ
τὰς ἀφελεῖς νεάνιδας ποὺ ἀνέλαβαν μιὰ τέτοιαν ἔκτε-
λεσιν. Ἡθέλε τὸν ὑπεράνθρωπον πόνον, καὶ θῆτε τὸν
ἴδιον ἐκείνον τὸν “χρεομένον” καὶ τὴν ιδιαν περίστασι γιὰ
ἡ ἐπανάληψη ἥ ἀφάντωστα τραγικὴ σφηνὴ τῆς ἐλλη-
νικῆς γυναικειας αὐτοθυσίας.

Πῶς αἱ κυρίαι τοῦ ἰδρύματος δὲν ἀντελήψθησαν τὸ
«ἀδύνατον» τέτοιων ἐκτελέσεων, τὸ ἀπολύτως ἀδύνα-
τον; Λιποῦμαι ὅτι τὸ Λύκειον τῶν Ἐλληνῶν ποὺ ἔγ-
κινημάσα πόρτη μὲ λόγια ψυχῆς— κατήγησεν ἵδρυμα
ορεκλίμας καὶ ἐπιδεξίους. Δέν θέλω νὰ προκωφήσω
στὴν ἀνάλυσιν τῶν χρόνων καὶ τῶν εἰκόνων τοῦ ὑπο-
λοίπου προγράμματος ποὺ ἦσαν ἀκαλαιόθητοι, κακο-
εκτελεσμένοι, κάθε ἄλλο, παρὰ οἱ Ἑλληνικοὶ μας αἰθέ-
ροι χροῦ. Καὶ σταματῶ, λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια στὶς
ἰδρυτικες κυρίες μας καὶ ξενών διτὶ δὲν τοὺς ἀρέσουν
καπόλην ταποιώσεις ἀλλούθεις;

Τά έργα δεν γίνονται από την απλήν δρμήν του χρηματισμού. Τά έργα δεν βγαίνουν από κέρια που άνακατώνουν άδεξια την δημιουργική ήδυμην. Ή δράσης η έξανθρωπιστική που έχει προσφεύσιμόν της «τά νέα βίβατα» είνει άποτελεσμα βαθιέστατης συγκεντρωσεως και ταξινομίσεως των είδηστητων.

Καὶ τὸ σπουδιό, ποὺ στὰ χέρια τοῦ σιδηρουργοῦ ἀποβαίνει ἐμπειρούμενόν δρυγανον δημιουργίας — σ' ἐνὸς ἄλλου ἔργαντος τὰ χέρια δὲν εἰνε παρά δρυγανον χαλασμοῦ... .

Ἐργαστήριον Ἰθάκης

ΕΡΤΑΖΕΤΑΙ πρὸς ἑτῶν μὲ σύστημα ἐνὸς πραγματικὸς ὀφελίμου σωματείου. Πρόεδρος σεμνὴ είναι ἡ π. Μαρούλη, καὶ βοηθοί της δραστήριοι οἱ κυρίες Ρου-

**Μελᾶ καὶ οἱ Δινίδες Πετοπάλη, Δουρούτη,
Αγγελίδου, Κοσκινά, Σταθάτου καὶ Τατερόπούλου.**

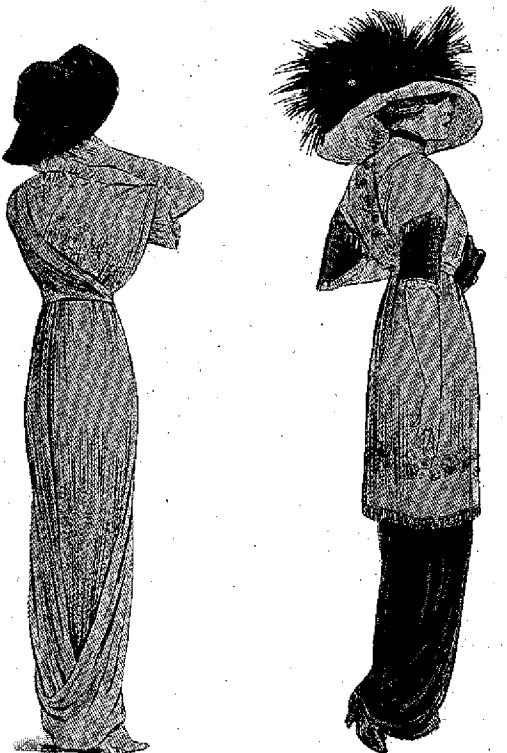
Προχθές ανοίξε τὴν τακτικὴν του ἐκθεσιν ἀσπροφορούχων, δαντελλῶν καὶ κεντήματων. Τὰ σχέδια, καλλιεγικαὶ τὰ περισσότερα, καὶ λεπτότατα ὅλα, ἔχει ἐραστὴν ἢ Δίκη Κοκκίνη. Ή τελειώτερης τῆς ἐργασίας καὶ φιλήγεια τῶν ἐργοχειρῶν συγκεντρώνει καθεδὲ ἡμέραν τελείων γυναικείον κόσμον στὴν ὄλδεινεκην αἰθουσαν.

EI, Π, Δ.

Н М О Δ А

ΔΑΟΣ δὲ γυναικεῖος κόσμος φροεῖ ἀκόμα τὰ «παλῆα» τοῦ. Ἐδῶ εὐκόλα δὲν ἄγκαλιάζομεν ἔνα συριτόν, οὐδὲν ὁ πρωτὸς ποὺ θὰ παρουσίασθαι εἰπάνω τοὺς ἀποχρυ-
στικούς μάρμηντα τὴν νέαν μόδαν, γίνεται τὸ ἀντικείμενον
πειραγάλης παραπτηρίσεως. Τὸν κυττάουν σάν ἔνα φαι-
όμενον, ὡσάκι ἔνα τολμηρὸν ποὺ ἐπεχείρησε κάτι πολὺ^ν
νύσκολον. Ἔτοι, περιμένουμε ἀκόμα αὐτὸν τὸν τολμη-
ρόν, — ποὺ θὰ πρωτορρέσῃ τοὺς μπουγιονέδες γύρω
τὸν λαμπὸν καὶ γύρω, στὰ μανικιά, τὶς ζακέτες τὶς
παράξενες νιτρεκτούμαρι, τὶς φοῦστες τὶς πιασμένες κάτω
πάπο τὰ γοντατα, σάν νὰ μη θέλουν νάφτησον τὸν ἄν-
θρωπον νὰ τρέξῃ.

Τὸ ἀπλὸν αὐτὸν καπελάκι (σελ. 32) είνει ἀπό τὰ πειδούσια στωμένα καὶ ἀπό τὰ πειδόντα λογοταῖς καπελάκια.



Φόρεμα μεταξιώδη μὲ
πτυχές. Τὰ κεντήματα
δύλα τοῦ χεριοῦ μὲ ποι-
κίλες διπολικώσεις



Καπέλο άπος ρόδι ταρκάλ ψάθα με φυσγκό στὸ πλάι άπο
μαζί με βελουσδό. Απὸ κάτω πλιεδωτή μουσελίνα με μικρά
τριανταφυλλάκια

έποχης. Καὶ τὰ δύο φορέματα (σελ. 31) εὐγενικά καὶ
καλλιτεχνικά μαζί, ἀλλὰ για ὡρισμένες δρες ὑποδο-
χῆς, εἴτε ἐπισήμου θεάτρου. Στὸ ἔρχομενον τεῦχος
ἔλπιζω νὰ δώσω τὴν ίδεαν τοῦ πνεύματος που πρέπει
νὰ κιριαρχῇ στὰ ἀπογευματικά φορέματα τοῦ περι-
πάτου.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΕΙΣ τὴν Γερμανικὴν «Φιλολογικὴν Ἡχὴν» τῆς ἵης
Ἀπριλίου δ. κ. Κάρολ. Χάνς Σιρόμολ δημοσιεύει
μελέτην ἐπὶ τοῦ «ἄγδινος ἐναντίον τῆς κακῆς φιλολο-
γίας τὸν διποὺν ἔχοντας ἥδη ἀναλάβεις οἱ Γερμανοὶ
καθηγηταὶ τῶν σχολείων τῆς μέσης ἔκτακτης επειδήσεως.
Καταδεικνύει τὴν δυσκολίαν τοῦ προβλήματος, πρὸ
πάντων καθ' ἥν στιγμὴν αἱ διοικουσαι τάξεις ἐπανέρ-
χονται εἰς τὸν φωμαντισμὸν καὶ καθ' ἥν εἰναι ἰδιαιτέ-
ρως δύσκολὸν νὰ κάμουν τὸν λαδὸν νὰ ἐνοήσῃ ὅτι
ἡ προτίμησις τοῦ πρὸς τὸν ἀστυνομικὸν μυθιστορήματα
καὶ τὰς προσεύχους παραμορφώσεις τοῦ αἰσθητήματος
ἀποδεικνύνον γούστον διεφθαρμένον. «Τὸ καλύτερον
φάρμακον ἐναντίον τοῦ κακοῦ βιβλίου εἶναι τὸ καλύ-
τερον βιβλίον. Οχι τὸ βιβλίον τὸ πληκτικὸν ἢ ἐκεῖνο
ποὺ θὰ ἔθεσερετο ὡς τοιοῦτον. Ο ἐφτημέριος καὶ ὁ
κοινωνὸς ἔκουσαν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς βιβλιοθή-
κης τοῦ Διὸν Κιχώτου, ἀλλὰ ἀφῆσαν κατὰ μέρος μερικά
ἐκ τῶν βιβλίων του περὶ Ιτασύνης. Οχι διότι αὐτά
ἥσαν πληκτικά, ἀλλὰ διότι τοὺς ἐφάνησαν ἀληθινά,
μὲ τὴν εὐχαριστήσιν τῶν θαυμάτων, τῶν κινδύνων καὶ
τῶν περιπτειῶν τὰς δοπιάς ἔφερον εἰς τὴν μνήμην
διότι τοὺς ἐφάνησαν κατάλληλα νὰ ἔχυψώσουν τὴν
ζηνοιαν τῆς ζωῆς δίδοντας περισσότερον χρῶμα εἰς
τὴν φαντασίαν. Καὶ ἡμεῖς πρέπει παρόμοια βιβλίο νὰ
ζητήσωμεν».

Ο πολὺς Ρώσος μυθιστοριογράφος Ἀρτεμπατσέφ
έδημοσίευσε καὶ τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ μυθι-
στορήματος του «Στὸ τελευταῖον δριον» (τὸ πρῶτον
μέρος είχε δημοσιευθῆ πέρσυ) καὶ οἱ ρώσοι κριτικοὶ
ἔρωτοῦν διατέξει ματαίως τόσον τάλαντον καὶ
«όδοσιν γράψιμον» εἰς ἔργα, που δὲν ἀξίζουν τίποτε.
Εἰς τὸ μυθιστόρημα αὐτὸν τὸ πρῶτον μέρος ἔφερε τὸν

τίτλον «Συμφωνία θανάτου καὶ ἔρωτος». Εἰς τὸ τελευ-
ταῖον μέρος δὲν εἶναι πλέον συμφωνία, ἀλλὰ δργία-
σμὸς τοῦ θανάτου. Η Λίζα, μία κάρη ποὺ δὲν ἤρωε τοῦ
μυθιστορήματος δια τῆς βίας, δύος καὶ ἄλλες ποδὸς αὐτῆς—ρίπτε-
ται στὸ νερό καὶ πνίγεται ὁ κηπουρός σκοτώνεται μό-
νος τοῦ πυροβολῶν καὶ τῆς κεραλῆς τοῦ ὁ ντάλλη-
λος Ρόσκοφ κρεμίεται ὁ ἀξιωματικός Τούνεφ κόβει
τὸν λαιμὸν του μ' ἔνα ξουράφι τὸ φοιτητής Τσίζ κρε-
μίεται κτλ. κτλ. Καὶ στὸ τέλος καὶ αὐτὸς ὁ ήρωας, ὁ
νικητής, ὁ ἀνδρας που ἔχαιρονταν τῇ ζωῇ, μετά τὴν
αὐτοκτονίαν τῆς Λίζας, τοῦ θύματός του, καταλαμβά-
νει «ὅχι μόνον τὴν ματαιότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ κενὸν τῆς
ζωῆς» καὶ αὐτοκτονεῖ!

Ο Γάλλος ποιητής Φρανσί Βιελέ-Γκριφέν, δ. δοποῖος
θεωρεῖται καὶ εἶναι απὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ συμ-
βολισμοῦ καὶ δικριτούς αὐτοτρόπως τοῦ ἐλευθέ-
ρου στίχου, ἐδημοσίευσε συλλογὴν ποιημάτων μὲ τὸν
τίτλον «Τὸ Φῶς τῆς Ἐλλάδος». Τὸ ἔργον του αὐτὸ
κρίνεται ὡς εὐγενές, εὐφυθμόν καὶ γαλήνιον.

Ο Ἀγγλος ποιητής Henry Bryan Binnis ἔξεδωκεν
ἔμμετρον πεντάπλακτον τραγοδίαν, ποὺ φέρει τὸν
τίτλον «The Adventures» καὶ ποὺ ἔχει ὡς θέμα τὴν
συνάντησιν τοῦ Ὁδοισέως μὲ τὴν Κίρκην. Τὸ ἔργον
κρίνεται ὡς πολὺ δυνατόν.

ΕΙΣ τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς «Νέας Ζωῆς» τῆς Ἀλε-
ξανδρείας δ. κ. Κ. Δ. δημοσιεύει ἔνα σάντομον ση-
μείωμα διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς πεθαμένης
Ἀγγλίδος ποιητρίας Ἐλισσάβετ Μπράουνιγγ καὶ μετά-
φρασιν ἐξ σονέτων της, τὰ ὅποια ἐπρωτοδημοσιεύθη-
σαν κατὰ τὸ 1851 μὲ τὸν τίτλον «Σονέτα ἀπὸ τὸ
Πορτογαλλικά». Ἀναδημοσιεύομεν τὸ τελευταῖον:

Μακρύν μου σύρε — θὰ μὲ σκοτεινάζως.
στὸ ἔξης, τὸ νοιάσθω. Μόνη πιὰ ποτὲ
στὴ θύρα τοῦ εἶναι μου, δὲ θὰ διαθέτω
τὰ μάχια τῆς ψυχῆς μου, καὶ ούτε πιὰ

τὸ χέρι θὰ στρώνω, σάγη καὶ πρὶν
γαληνεμένη, στὸ φῶς τοῦ ἥλιου, δίχως
νὰ ξέρω τί στερούμαι — τὸ ὄγγιγμα
σου τῆς παλάμης μου. Κι' ἀν μᾶς χωρίσουν

μακρύνοι τότοι, στὴν καρδιά μου πάντα
θὰ νοιάσθω τὴν καρδιά σου νὰ χτυπᾷ.
Στὶς πράξεις μου εἶσαι μέσα, στὰ ὄνειρά μου,

σὸν τὸ σταφύλι μέσα στὸ κρασί.
Θεέ μου! ἀν πᾶ, γοικά δ Θεός τους δυό μας
καὶ βλέπει μου τὸ δάκρυ τὸ διπλό.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἄει τελευταῖαι ἡμέραι τῆς ἐλλην. Κυριαρχίας ἐν
Αἰγαίοπτῳ δ. Μακονικᾶς ὑπὸ Δ. Καλλιμάχου δ. θ.
Ἀλεξάνδρεια.

Ἐργα ποιήματα πεζῶν, Κ. Κουσταλλῆ. Τόμος Α'
καὶ Β'. Ἀθηναὶ ἔνδον. Ι. Δ. Κολλάροφι βιβλιοτ. τῆς
«Εστίας». Οι 2 τόμοι δ. 5.

L'art d'inventer les personnages par Georges
Polti. Paris, éd.. E. Figuière Co.